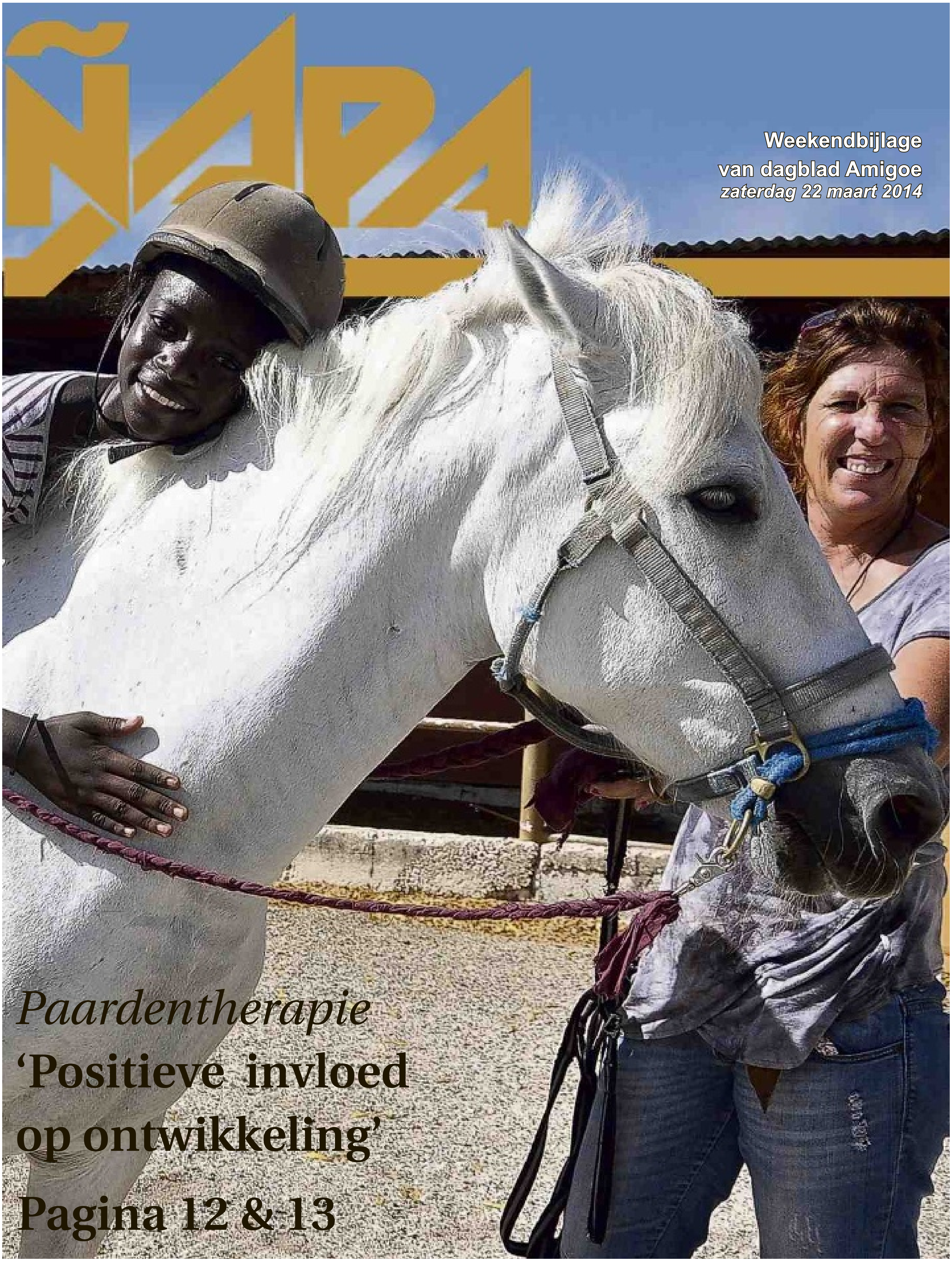

ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe
zaterdag 22 maart 2014

Paardentherapie

‘Positieve invloed op ontwikkeling’

Pagina 12 & 13

Inhoud

Voorpagina	1
Spotlight	2
Uitgelicht	3
Gezondheid	4 & 5
Historie	6
Cultuur	7, 8 & 9
Literatuur	10 & 11
Paarden als therapie	12 & 13
Puzzels	14
Columns	15
Eten & drinken	16 & 17
Onderwijs	18 & 19
Business	20 t/m 24

Foto van de week.

'Een vreemde eend in de bijt' is het niet, eerder 'een rara avis op een rots'. De pelikaan wilde niet eens meedoen om voor de foto te poseren. De opname van de spelbreker werd aan de kust bij Malmok, Aruba, gemaakt door Anna Maria Giel, naar eigen zeggen een 'fotograaf wanna-be'.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

EINDREDACTEUR Hans Vaders

ADVERTENTIES Marloes Tak

VORMGEVING Wendela Ataliede, Linda van Eekeres, Sarah Kuiper, Oscar Vanegas

Voorpaginafoto: Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:
Marja Berk, Evert Bongers, Monique Casimiri, Dick Drayer, Ko van Gemert, Fred de Haas, Joop Halman, Erik van Kampen, Brede Kristensen, Shakti-Aroena Lakhi, Judice Ledeboer, Roxanne Martha, Wouter Mol, Islelly Pikerie, Milangela Plate, Jan de Ruijter, May Voges, Mineke de Vries, Miriam de Windt, Ken Wong

Thuis.

´Kleur bekennen´

Monique Casimiri

Ik verbaas mij de laatste tijd steeds vaker over het fenomeen 'verschil in mensen'. Wie bepaalt nu wat de norm is? Moet dat bepaald worden?
Het mooie aan wonen op Curaçao vond ik altijd dat er zoveel verschillende typen mensen woonden en dat ging altijd goed. Of je nu blank of gekleurd was, het maakte niets uit. Welke religie je had, maakte ook niets uit, maar ik merk dat er een verschuiving in tolerantie aan het ontstaan is de laatste jaren. En het lijkt alleen maar erger te worden.
Te vaak komen er discussies langs op Facebook en de lokale kranten waarin de kleur van de mens de toon zet. De kleur van de mens wordt aangegrepen om een mening te mogen hebben of niet. Ben je wel gekleurd genoeg om een mening te mogen hebben, lijkt de tendens vaak te zijn. En daar heb ik moeite mee.
Aan de buitenkant zie ik eruit als de eerste de beste Nederlander, zeker als ik net terug ben op het eiland, veel te wit sta ik op Hato. Doordat ik meteen in het Papiaments begin te praten, met accent (soms geforceerd) dwing ik mensen anders naar mij te kijken en dat lukt ook. Ik word acuut geaccepteerd als zijnde één van hen. In dit geval gaat het alleen over er zijn. Het wordt moeilijker als ik mijn mening wil verkondigen. Ik meng mij uit voorzorg maar niet in discussies. Te vaak wordt het mij duidelijk dat ik geen kant uit kan. Als ik het niet per definitie eens ben met de stelling die ingenomen is, namelijk dat veel ellende op het eiland veroorzaakt wordt door de blanke Nederlander, dan wordt mij racisme verweten. Dan ben ik ook zo'n Nederlander. Het hebben van een mening is dan ondergeschikt aan de kleur die je blijkbaar uitstraalt. Net zo vaak wordt het slavernijverleden erbij gehaald. Ik mag daar blijkbaar geen mening over hebben als blanke. Het verwijt, jij kan het ook niet voelen, want je hebt niet de juiste kleur hoor ik weleens, terwijl ik slechts ook een mening heb.
Andersom heb ik er ook last van. Als bekenden een gechargeerde opmerking maken over Antillianen, Marokkanen, Surinamers en ga zo maar door en ik heb daar ook een mening over, dan is dat lastig. Ik heb het gevoel dat ik altijd het standpunt in moet nemen van de verdediging om niet voor racist uitgemaakt te worden, terwijl ik het soms wel met ze eens ben.
Hoe komt het toch, vraag ik mij af. Dit was vroeger toch nooit zo'n issue. Waarom nu wel? Gaat het zo slecht op het eiland dat we een zondebok zoeken? Voelen we ons zo veel slachtoffer, dat we geen verantwoording meer durven nemen voor eigen daden en bij voorbaat anderen hiervan de schuld geven? En is dan iemand beoordelen op zijn huidskleur dan niet het gemakkelijkst? Dat is toch juist datgene dat je zelf niet wilt? Dat doe je nu een ander wel aan.
Ik heb mij er bijna bij neergelegd dat ik het toch nooit goed doe. Voor de blanken ben ik te zwart en voor de zwarten te blank. Ik wil graag gezien worden als een multi-gekleurde persoonlijkheid met een duidelijk eigen mening. En ik dacht altijd dat elke Curaçaoënaar dat was.

Uitgelicht.

Prinsheerlijk uitje

Een groep enthousiaste kinderen van Fundashon Boso Kosecha nam onlangs een kijkje op het cruiseschip Prinsendam waar zij met volle teugen genoten en tevens een lunch kregen aangeboden. Rederijen zamelen onderweg vaak geld in voor een goed doel en de stichting mocht een cheque van 4700 dollar in ontvangst nemen. Erwin en Mirjam Adamus van Boso Kosecha leven van giften. De stichting draait verder op vrijwilligers en biedt onder meer gratis naschoolse opvang voor een groep van 15 tot 20 kinderen in de leeftijd van 5 tot 14 jaar die via scholen of maatschappelijk werk worden aangemeld. Boso Kosecha is op christelijke leest geschoeid en richt zich behalve op kinderen ook op gevangenen.

Foto's: **CuraçaoCares en Boso Kosecha**

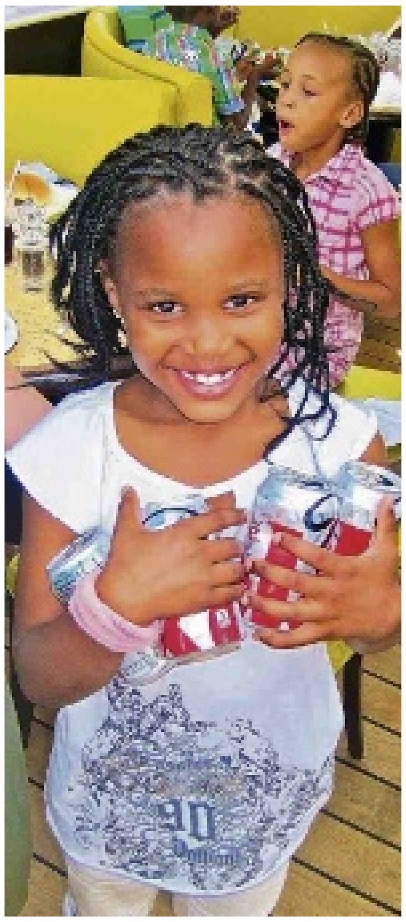

Medisch.

Diabetes

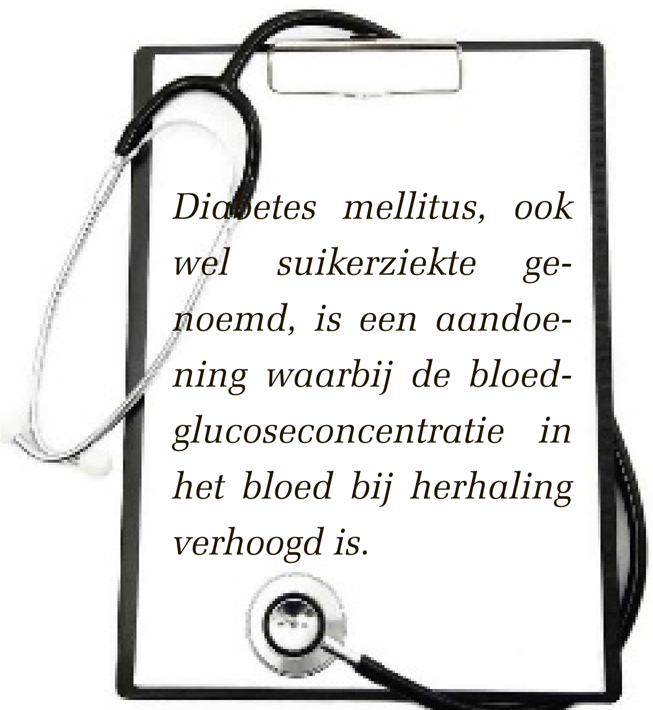

Tekst: **Wouter Mol**

De ziekte gaat gepaard met een absoluut of relatief tekort van het hormoon insuline dat in de alvleesklier wordt gemaakt. Het is een van de meest voorkomende ziekten in onze westerse wereld, bovendien neemt het voorkomen van diabetes bij de bevolking steeds verder toe.
Er bestaan verschillende vormen van diabetes mellitus:

- Type 1 diabetes komt met name op jongere leeftijd voor, maar kan zeer wel op oudere leeftijd ontstaan. Bij deze vorm van diabetes is er een ontstekingsproces in de alvleesklier gaande waardoor deze zelf geen insuline meer kan maken. Voor deze vorm van diabetes is behandeling met insuline door middel van injecties noodzakelijk.
- Type 2 diabetes mellitus begint vaker op oudere leeftijd, en wordt daarom ook wel aangeduid met de term ouderdomsdiabetes. Hierbij bestaat er altijd een combinatie van een tekort aan insulineaanmaak en een verminderde gevoeligheid van het lichaam voor de insuline.

Behandeling kan plaatsvinden door dieetmaatregelen, aanpassingen in lichamelijke inspanning, tabletten en insuline-injecties.

Wat zijn de symptomen?
Type 1: Het plotseling optreden, bij jongere patiënten zonder overgewicht, van de volgende symptomen:

- Steeds grotere eetlust maar toch gewichtsverlies.
- Extreme dorst
- Vaak moeten plassen.
- Vermoeidheid.
- Duizeligheid,
- Wazig zicht.
- Verzwakte spieren.
- Huidjeuk.
- Blaasontsteking, schimmelinfecties aan mond en of vagina.

Type 2: Dit type kent een sluipend begin en manifesteert zich meestal pas bij personen ouder dan 40 jaar. Tegenwoordig wordt het echter steeds vaker ook al bij jongere mensen vastgesteld. Meestal wordt dit type met overgewicht geassocieerd. De volgende symptomen komen voor:

- Vaak moeten plassen.
- Vermoeidheid.
- Duizeligheid.
- Wazig zicht.
- Verzwakte spieren.
- Huidjeuk.
- Blaasontsteking, schimmelinfecties aan mond en/ of vagina;

Waarom hebben zoveel Antillianen het?
Iedereen kan diabetes krijgen. Bij een aantal kenmerken, die veel op de Antillen voorkomen, is de kans op het krijgen van diabetes vergroot. Deze kenmerken zijn: een ongezonde leefstijl, overgewicht en te weinig bewegen. Verder speelt erfelijkheid een rol. Het risico op diabetes is hoger als diabetes in de familie voorkomt.
Het risico is ook verhoogd als in het verleden al een verhoogd glucosegehalte in uw bloed is vastgesteld bijvoorbeeld bij zwangerschapsdiabetes.

Hoe wordt suikerziekte vastgesteld?
Diabetes mellitus type 1 (insuline-afhankelijk) is meestal gemakkelijk vast te stellen, omdat de symptomen in toenemende mate aanwezig zijn. Het bloedglucosegehalte is meestal sterk verhoogd en in de urine kan men (glucose en) aceton (ketonen) aantreffen.
Bij diabetes mellitus type 2 is het beloop gewoonlijk milder. Hoewel we ook hierbij dezelfde verschijnselen als bij type 1 diabetes kunnen zien, zijn ze minder ernstig. Vaak zijn dorst en veel plassen de enige klachten. Het bloedglucosegehalte is ook wat minder sterk verhoogd dan bij type 1 diabetes. Omdat de klachten zo mild kunnen zijn en zo traag tot ontwikkeling komen, kan het meer dan een jaar duren voordat de diagnose wordt gesteld.

Wat kunt u aan uw voedingpatroon veranderen?
Een gezonde leefstijl is voor iedereen van belang. Daarbij hoort gezonde voeding, regelmatige lichaamsbeweging, een normaal gewicht en niet roken. De basis van ieder voedingsadvies is: Eet gezond en gevarieerd. Let bij diabetes mellitus op de volgende punten:

- suiker mag, maar wees matig;
- eet regelmatig;
- neem magere producten;
- vervang producten met verzadigd vet door producten met onverzadigd vet.

Suiker mag, maar wees matig
In tegenstelling tot wat we vroeger dachten, is bij diabetes mellitus het gebruik van suiker toegestaan. Het is dus niet nodig om speciale suikervrije diabetesproducten te kopen. U mag bijvoorbeeld voor gewone jam kiezen. Toch blijft het voor iedereen gezond om matig te zijn met suiker. Het helpt mee om een normaal lichaamsgewicht te behouden of te bereiken.

Eet regelmatig
Neem dagelijks drie maaltijden en een aantal keren iets er tussendoor. Regelmatig eten is belangrijk voor het behoud van een normale bloedsuikerspiegel. Voor mensen die bloedsuikerverlagende medicijnen (pillen of insuline) gebruiken, is het extra belangrijk om regelmatig te eten.

Minder vet
Vervang producten met verzadigd vet door producten met onverzadigd vet of magere producten:

- kies (dieet)halvarine, olie en vloeibare bak- en braadproducten in plaats van roomboter, harde margarines en bak- en braadproducten;
- kies mager vlees en magere vleeswaren (rookvlees) in plaats van vet vlees en vette vleeswaren zoals worst en ontbijtspek;
- kies Leidse 20+ kaas, 30+ kaas of magere smeerkaas in plaats van volvette kaas (48+ en 60+ kaas, roomkaas);
- kies magere of halfvolle melk en melkproducten in plaats van volle melk en melkproducten;
- kies verstandige tussendoortjes in plaats van snacks, taart, koeken/koekjes, cake en chocolade.

Wat voor medicijnen zijn er voor diabetes?
Grofweg zijn er twee verschillende medicijnen naar gelang het type suikerziekte: insuline, die men zelf kan toedienen door een injectie of bloedsuikerverlagende tabletten.

Zijn suikerspiegelschommelingen een voorbode?
Ja, maar alleen als er bij de schommelingen verhoogde bloedsuikerwaarden gemeten worden. Bij iedereen schommelt de bloedsuikerwaarde gedurende de dag. Dit blijft echter altijd tussen bepaalde grenzen. Grofweg mag de bloedsuiker schommelen tussen de 70 en de 120 mg procent.

Kunnen kinderen diabetes hebben?
Ja, ook kinderen kunnen diabetes krijgen. Meestal gaat het hier om diabetes type 1, maar tegenwoordig wordt er ook steeds vaker diabetes type 2 bij kinderen vastgesteld.

Wat zijn de langetermijncomplicaties van diabetes?
Diabetes Mellitus kan op langere termijn (jaren) gepaard gaan met complicaties in de vorm van beschadigingen van diverse organen. Dit geldt voor alle typen van diabetes, zowel type 1 als type 2. Een belangrijke factor bij het ontstaan van deze complicaties en de snelheid waarmee zij voortschrijden is de mate van diabetesregulatie. Hoe slechter iemand is ingesteld, des te groter de kans op het ontstaan en snel verergeren van deze complicaties.

Enkele bekende complicaties zijn:
1. Aandoeningen van de grote slagaderen

- kransslagadervernauwing, leidend tot hartinfarct.
- vernauwing van de slagaders naar het hoofd en de hersenen, leidend tot beroerte.
- vernauwing van de slagaders naar de benen, kramp in de benen, koude voeten.

2. Aantasting van de kleine bloedvaatjes en haarvaten (micro-angiopathie)

- aandoeningen van het netvlies ('retinopathie'), blindheid.
- aantasting van de nieren. ('nefropathie'), dialyse.

3. Aantasting van het zenuwstelsel en de zenuwen ('neuropathie')

- klachten van gevoelsstoornissen aan de benen, pijnsensaties, doofheid.
- aandoeningen van de zenuwen naar inwendige organen:
- het hart, duizeligheid bij overeind komen.
- de maag: gestoorde lediging van de maag.

de blaas: blaasstoornissen., de geslachtsorganen: impotentie.
4. Aantasting van bind- en steunweefsels
* verstijving van bindweefsel: stijve handen.

Is suikerziekte erfelijk?
Erfelijkheid speelt bij type 2 diabetes een grote rol. Toch gebeurt dat via een omweg: je erft niet de ziekte zelf, maar de aanleg om deze te kunnen krijgen. Of het daadwerkelijk ooit tot diabetes komt, hangt af van bijvoorbeeld levensstijl. En omgekeerd, iemand die geen aanleg heeft maar lange tijd ongezond leeft, kan toch type 2 diabetes krijgen.

Dr. W.W. Mol is huisarts te Curaçao

Mens & Psyche.

Emotionele verwaarlozing

Het 'Still Face Experiment' laat goed zien wat er gebeurt als een moeder niet reageert op haar baby.

Emotionele mishandeling, emotionele verwaarlozing, lichamelijke verwaarlozing, intellectuele verwaarlozing en huiselijk geweld. Dit zijn alle vormen van verwaarlozing. In deze rubriek aandacht voor emotionele verwaarlozing afgezet tegen emotionele mishandeling (onderwerp van de vorige rubriek).

Tekst: **Milangela Plate**

Een goede ouder-kind-relatie is de basis voor een prettige jeugd en een goede ontwikkeling later in het leven.

Bij emotionele mishandeling wordt de ouder-kind-relatie gekenmerkt door negatieve reacties van de ouder(s) naar het kind toe. De ouder brengt het kind op deze manier actief emotionele schade toe door het kind voortdurend te treiteren, te vernederen, te bedreigen, te kleineren, te overvragen of te isoleren.

Passieve kindermishandeling

Emotionele verwaarlozing is een meer passieve vorm van kindermishandeling. Bij emotionele verwaarlozing ontbreekt er juist een reactie van de ouder naar het kind toe. De ouder-kind-relatie is koel en liefdeloos. De ouders hebben geen oog voor de basale behoeften van het kind aan liefde, warmte, geborgenheid en steun. Het is alsof het kind voor de ouder niet bestaat; de ouder knuffelt het kind/de baby bijvoorbeeld nooit, troost het niet als het verdrietig is, negeert het als het om aandacht vraagt, speelt niet met het kind/de baby of luistert niet als het kind iets vertelt. Het kind wordt voortdurend aan zijn lot overgelaten.
Emotionele verwaarlozing is niet iets eenmaligs en niet iets dat van de ene op de andere dag gebeurt. Het is niet mogelijk dat men zegt op 3 januari 2010 om 12.00 uur emotioneel te zijn verwaarloosd. Emotionele verwaarlozing is een patroon dat ontstaat, wanneer een kind structureel koestering, begrip en veiligheid tekort komt bij zijn ouder(s).

Eerste levensjaren

Emotionele verwaarlozing begint vaak al vanaf de eerste levensjaren; de ouder is weliswaar fysiek aanwezig, maar is in emotioneel opzicht niet beschikbaar en negeert het huilen van de baby. Ook op andere signalen van onrust, onvrede, vragen om hulp, aandacht, warmte en geruststelling reageert de ouder niet, ondanks spontane initiatieven van de baby om wel te communiceren. Het 'Still Face Experiment' laat goed zien wat er gebeurt als een moeder niet reageert op haar baby. Om dit experiment te bekijken kunt u op www.youtube.com zoeken op de termen 'Still Face Experiment' of u kunt de volgende link gebruiken: http://www.youtube.com/watch?v=apzXGEbZht0&feature=player_embedded

Emotionele verwaarlozing gaat vervolgens ook in de kinderjaren door. Ter illustratie volgt hier een voorbeeld: Sharon is negen jaar. Als zij uit school komt, moet zij zelf iets te eten klaar maken of opwarmen. Er is meestal niemand die vraagt hoe haar dag was geweest of haar helpt met huiswerk. Haar moeder is psychisch ziek en kan het vaak niet opbrengen. Haar vader is vaak weg van huis en drinkt veel om met de situatie om te kunnen gaan. Als haar vader wel thuis is en nuchter is, komt het niet in hem op om zich om Sharon te bekommeren. Haar ouders gaan niet naar ouderavonden op school en weten ook niet hoe zij het doet op school. Sharon krijgt weinig aandacht en vraagt er ook niet om. Als zij zich angstig, onzeker of verdrietig voelt, weet ze niet wat ze moet doen, maar ze durft hiermee ook niet naar haar ouders. Het komt niet bij haar op dat zij ook belangrijk is. Die keren dat ze boos was of troost zocht omdat ze bang of verdrietig is, was er geen aandacht, hulp of troost van haar ouders. Integendeel, Sharon werd gevraagd zich rustig te houden; vader had een kater en moeder is ziek. Hierdoor is Sharon haar emoties gaan opkroppen, leert zij niet om te gaan met emoties, het oplossen van conflictsituaties en leert zij onvoldoende te communiceren over haar wensen, behoeften, problemen. Zij voelt zich bovendien eenzaam en onbelangrijk.
Kortom, Sharon wordt door haar ouders niet voorzien in haar emotionele behoeften die eveneens belangrijk zijn voor haar welzijn en geestelijke en sociale ontwikkeling. Haar ouders zorgen er vervolgens ook niet voor dat iemand anders, die dat wel kan, zich over Sharon ontfermt.

Symptomen kinderen

Emotionele verwaarlozing heeft niet altijd onmiddellijke en/of zichtbare aspecten; kinderen kunnen een hele tijd onkwetsbaar lijken. Er ligt gemiddeld zes tot negen jaar tussen het begin van het verwaarlozingsproces en het moment waarop de symptomen zichtbaar worden en door anderen worden opgemerkt.
Symptomen van emotionele verwaarlozing kunnen schuilgaan achter lichamelijke klachten zoals buikpijn, hoofdpijn, slecht slapen, bedplassen of in gedragsproblemen zoals agressie, niet luisteren, stil zijn, constant angstig, alert en wantrouwig zijn, heel veel huilen of juist heel stil zijn en nergens op reageren. Vooral kinderen die door de emotionele verwaarlozing moeilijk contact maken met andere kinderen of vaak overhoop liggen met leraren en andere volwassenen hebben het moeilijk. Dergelijk afwijkend gedrag wordt al gauw bestempeld als probleemgedrag en zwaar bestraft. Afwijkend gedrag heeft echter ook een signaalfunctie en is in die zin nuttig. Verder (laten) onderzoeken waar dit gedrag vandaan komt is niet overbodig.

Symptomen volwassenen

Bij volwassenen die als kind emotioneel verwaarloosd zijn geweest zien we vaak een lage frustratietolerantie, dat wil zeggen, snel boos, emotioneel, agressief of ontmoedigd zijn.
Veel volwassenen die als kind emotioneel verwaarloosd zijn geweest ervaren gevoelens van leegte en eenzaamheid. Sommigen voelen zich chronisch teleurgesteld in andere mensen en dit uit zich vervolgens in subassertief gedrag: de persoon vraagt te weinig aandacht voor zijn behoeften. Vervolgens voelt hij zich gekwetst, trekt zich terug of reageert boos als hij niet krijgt wat hij nodig heeft. Hij heeft steeds het gevoel dat mensen hem laten vallen, hem niet belangrijk vinden en/of niet geïnteresseerd zijn in hem of contact met hem.
In contact met anderen kunnen sommige emotioneel verwaarloosde mensen een onverzadigbare indruk maken; wat mensen hen ook bieden, hoeveel zij ook krijgen, het is nooit genoeg. Ook bezitterig, eisend en grensoverschrijdend gedrag zijn bij volwassenen veel voorkomende symptomen van vroegere emotionele verwaarlozing.

Uit onderzoek blijkt voorts dat emotioneel verwaarloosde kinderen later als volwassenen een grotere kwetsbaarheid voor depressie en angststoornissen ontwikkelen.

Hersenen veranderen

Emotionele verwaarlozing kan leiden tot veranderingen in de hersenverbindingen van een kind. Hersenscans laten zien dat het voorste deel van de hersenen (prefrontale cortex) kleiner is ofwel minder goed ontwikkeld is bij mensen die in hun jeugd emotioneel zijn verwaarloosd. Dit hersengebied speelt een belangrijke rol in ons (sociale) gedrag en het vermogen om om te kunnen gaan met stress.
Daarnaast zien we, bij emotioneel verwaarloosde mensen, dat het hersengebied dat reageert op emoties en bovenal dreiging (amygdala) veel sneller geactiveerd raakt. Hierdoor ervaren zij eerder angst dan het geval is bij mensen die emotioneel niet zijn verwaarloosd.

Vooral verwaarlozing vóór het 16e levensjaar leiden tot een afwijkende ontwikkeling van de hersenen.
Hersenonderzoeken van de laatste jaren laten zien dat de hersenen gelukkig ook weer in positieve zin kunnen veranderen door het aanleren van nieuw gedrag, zoals communicatieve vaardigheden, emotieregulatie, probleemoplossende vaardigheden en sociale vaardigheden.

**Milangela Plate is gerontoloog/psycholoog.
Psychologisch
Adviesbureau Take Care B.V.
Email: milangela.plate@takecare.cw**

Lodewijk Daniël Gerharts

Lodewijk Daniël Gerharts, geboren in Nederland in 1901, kwam in 1926 naar Curaçao en vestigde zich in 1931 op Bonaire. 'Mijnheer LD' was 50 jaar lang een pionier op velerlei gebied, een succesvol ondernemer en een man met visie: hij haalde de KLM naar Bonaire en bouwde het eerste toeristenhotel van het eiland. Hij overleed in oktober 1983. In de jaren daarvoor had hij zijn memoires op papier gezet. Deze werden nooit in boekvorm uitgegeven. Hierbij volgt daaruit een hoofdstuk, samengesteld door Evert Bongers. Publicatie met toestemming van Hugo Gerharts.

Prins Bernhard en Bonaire

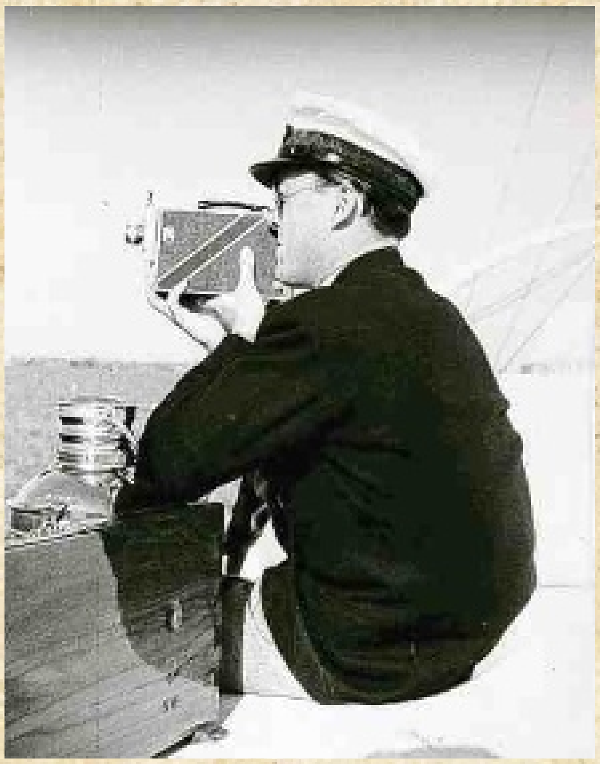

Prins Bernhard aan het filmen.

Ontvangst van het Koninklijk paar in 1955. Achter Prins Bernard: Lodewijk Daniël Gerharts.

Prins Bernhard is een hartstochtelijk filmer. Hij bezocht Bonaire voor de eerste maal in 1946 en in die tijd waren er in het zoutmeer niet veel flamingo's, doch er waren grote groepen in het Gotomeer. Dus werd een bezoek aan het Gotomeer georganiseerd.
De gezaghebber zond tafeltjes, stoelen en glazen en kopjes naar het Gotomeer, plus een aantal dames, die deze buitengewone 'picnick' wel even zouden verzorgen. Er werd nogal wat lawaai gemaakt en druk gesproken en de flamingo's vonden dat reden genoeg om zich wat verder in het meer terug te trekken.
Toen prins Bernhard arriveerde, waren ze op een flinke afstand en de prins liet zijn ontstemming duidelijk blijken.
Er waren een paar jeeps en prins Bernhard leende er een met de bedoeling wat dichter bij de waterrand te komen en zo een goede opname van de vogels te maken. Ik zei: "Hoogheid, het is daar erg drassig en ik vrees dat de jeep daar in de modder gaat vastzitten." De prins keek mij aan alsof hij wou zeggen: "De prins der Nederlanden in de modder vastzitten? Hoe kom je erbij."
Nu, de jeep ging in de prut en hoe. Prins Bernhard maakte zijn opnamen en kwam lopend terug, de schoenen nogal voorzien van een vette laag Goto-klei.
Besloten werd de tweede jeep met een touw naar de jeep te rijden die in de modder zat. En het touw werd vastgemaakt, tamelijk lang, omdat de tweede jeep op droge grond moest blijven. In de eerste jeep ging een veldwachter en toen trekken. De jeep schoot los, begon te slingeren. De veldwachter sprong eruit en met een flinke vaart vloog de jeep tegen mijn voertuig op, een panel delivery, die wel tegen een stootje kon.
Prins Bernhard stond hartelijk te lachen en vroeg mij: "Is dat geen goeie mop?" Ik zei: "Nu Hoogheid, bepaald niet want dat is mijn auto." En toen barstte de prins in een schaterlach uit. Gelukkig was de schade niet erg groot.
Op een andere keer kwam de prins met zijn eigen machine naar Bonaire om bij Klein Bonaire te duiken. Men had drie rechercheurs meegezonden. Dat zat prins Bernhard geweldig dwars. Hij had hier geen bescherming nodig. Wat moesten die kerels eigenlijk doen?

De prins dook aan de noordzijde van Klein Bonaire. Prachtig koraal en veel vissen zijn daar. De tijd verstreek en wie ook bovenkwam, geen prins Bernhard. De rechercheurs hadden het niet meer. Duiken konden ze niet. Ze waren alleen voor de bescherming op het droge. Eindelijk kwam prins Bernhard boven. Een beetje hoog gekleurd, maar met een ontzettend plezier over de angst die zijn beschermers hadden uitgestaan.

Volgende week: Koningin Juliana en Bonaire

Hier is het Gezaghebber Krugers die in de modder is komen vast te zitten.

Inspiratie.

'Percussion is my religion'

"Ikzelf, mijn eigen ideeën, meningen, filosofieën en gevoel zijn een onuitputtelijke bron van inspiratie. Dat betekent continu actief aan de slag zijn en blijven uitproberen. Soms mislukt het, jammer, dan is er wel weer iets anders wat je uit jezelf kunt halen. Ik houd zoveel van muziek maken, van mijn vak dat het enthousiasme vanzelf komt." Dat zegt de op Curaçao geboren percussionist Martin Verdonk.

Tekst en Foto's: **Mineke de Vries**

Actief zijn betekent oren en ogen altijd openhouden voor wat om je heen gebeurt. "Ik, ik word vrienden op Facebook met wie mij maar interessant lijkt. Ik kijk filmpjes op YouTube en zie dan zo'n geweldige Cubaanse congaspeler. Wow, dat ga ik meteen proberen na te spelen. Dat wordt het natuurlijk niet, maar het inspireert me wel. Ik stuur hem een vriendschapsverzoek en vertel hem dat hij mij inspireert, dat ik een grote fan van hem ben. En op een gegeven moment bekijkt hij mijn filmpjes en weet je, over twee dagen ga ik naar hem toe in Scandinavië, hij is gevlucht uit Cuba."
Dat is Verdonk ten voeten uit: durven, lef hebben, erachter aangaan. "Je moet er wat voor over hebben, gewoon gaan en niet denken oh, oh, oh nu moet ik 700 kilometer rijden."
Door deze houding beleeft hij veel, wat hem vervolgens vooruit helpt, zowel in de manier van muziek maken maar ook in ideeën. Inspiratie is ook een kwestie van discipline. "Dat heb je ook als je speelt voor publiek, dat moet goed zijn. Die hebben er niks mee te maken dat jij migraine hebt of nierstenen. Ze hebben betaald en willen wat goeds horen. Ik heb ook weleens dramatische sms-jes gehad net voor een optreden, je moet dan professioneel genoeg zijn om je af te sluiten."
Ook als hij muziek speelt die niet zijn smaak of stijl is, krijgt hij voldoening uit het spelen zelf. "Het is harmonieus en ik vind het mooi het zo goed mogelijk te doen. En, als het spátgelijk is, geeft me dat voldoening en daarmee heel veel inspiratie."Behalve activiteit kan ook juist de 'passiviteit' hem inspireren. "Wandelen hier bij de Posbank in Arnhem, ik geniet van de stilte, de vogeltjes, het geritsel, sta stil bij mooie paddenstoelen." Hoe gemakkelijk opladen hem afgaat, het ontladen valt wel veel zwaarder. "Als ik maar onder hoogspanning bezig blijf, voel ik ook de pijntjes en kwalen niet." Maar in zijn huisje in Spanje vindt hij toch die rust. "Ik heb dan geen instrumenten bij me, ben stil. Met een versgeperste zelfgeplukte sinaasappel eindeloos dom voor me uitkijken en naar mijn palmboom staren. Dan wil ik het het liefst stil hebben en als ik al naar muziek luister moet het rustig zijn, smooth jazz, easy listening, Anita Baker of zo. Misschien zou klassieke muziek dan goed zijn, maar daar heb ik niks mee."
"Inspiratie kan bij mij ook komen uit de goedheid van mensen, de onbaatzuchtigheid waarmee ze iets voor anderen doen. Ik baal ervan dat de nadruk wordt gelegd op 50 mensen in een voetbalstadion die rottigheid uithalen, terwijl 39.950 het geweldig hebben gehad. Zo is het met veel dingen, maar ik wil naar die andere kant, de goedheid kijken, dat maakt me blij. Gek hé, ik kan ontzettend genieten van een berichtje in de krant dat een man in het water is gesprongen om een konijntje te redden. Dat zijn mijn inspiratiebronnen!"

Op zijn armen draagt hij in de vorm van tatoeages de inspiratie met zich mee, onder meer twee Cubaanse conga's met een kruis erbij. "Je moet het zo zien, percussion is my religion."

Op zijn armen draagt hij in de vorm van tatoeages de inspiratie met zich mee, onder meer twee Cubaanse conga's met een kruis.

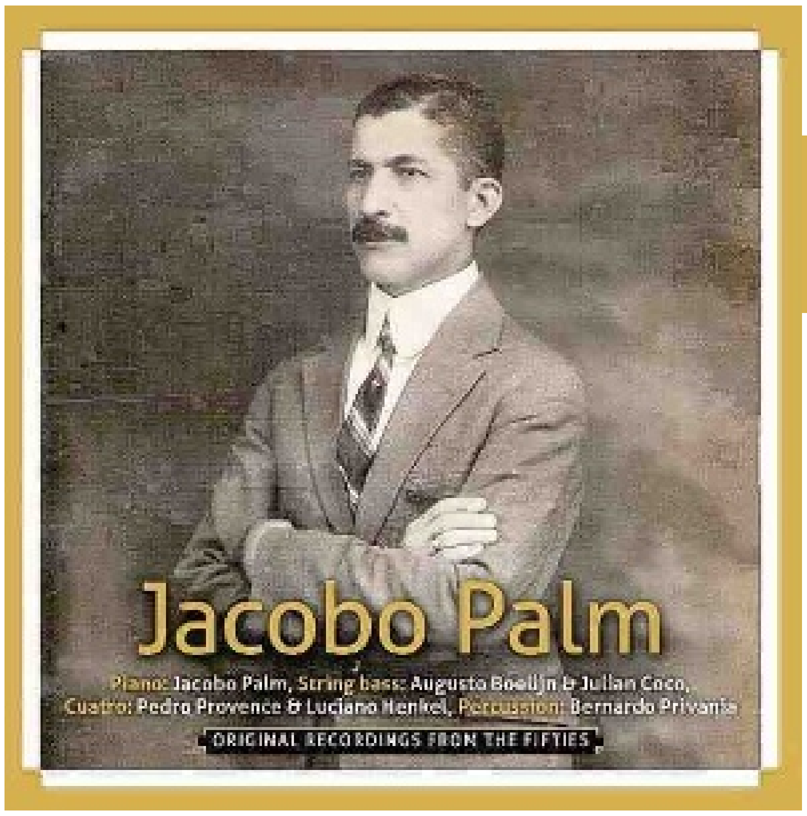

Cd met zeventien oorspronkelijke opnamen van Jacobo Palm.

Jacobo José Maria

Een leven

De Ñapa besteedt in een serie van drie artikelen aandacht aan het leven en werk van de Curaçaose musicus en componist Jacobo Palm (1887-1982). In dit laatste deel wordt ingegaan op zijn activiteiten als componist.

Tekst: **J.I.M. (Joop) Halman**

Op zondag 12 augustus 1951 vond op Curaçao de feestelijke inwijding plaats van het carillon van het Curaçaosch Museum. Eén van de klokken werd vernoemd naar de musicus en componist Jacobo Palm. Vanwege 'zijn meesterlijke pianovoordracht van de wals en zijn dichterlijke schiftuur daarvan' typeerde Chris Engels Jacobo Palm in zijn feestrede als 'de laatste walskoning van Curaçao'.
De composities van Jacobo Palm zijn te typeren als levendig, elegant en kristallijn. Ze moeten trefzeker en met de nodige zwier worden vertolkt. Van diverse van zijn composities voor piano zijn opnamen gemaakt. De allereerste grammofoonopname vond plaats in 1929 in New York en werd uitgebracht onder het platenlabel Brunswick.
De composities van Jacobo Palm dateren van de eerste helft van de twintigste eeuw, toen de Curaçaose dansmuziek nog haar hoogtepunt kende. Palm schreef talrijke Curaçaose walsen, danza's, mazurka's, pasillo's, tango's, polka's, tumba's en marsen. Veel van zijn composities zijn gecomponeerd naar aanleiding van een bijzondere gebeurtenis, zoals de wals Elsa Maria die hij in 1912 componeerde na de geboorte van zijn eerste dochter. In het tweede deel van deze driedelige wals is zeer duidelijk hoorbaar (voor degene die het eenmaal weet): 'Elsa Maria, mi hija y mi amor'. Jacobo had een grote bewondering voor de schoonheid van het zogenaamde 'verminderd septiem akkoord' (hij gebruikte de Spaanse term, 'séptima disminuída'). De welluidendheid van dit akkoord wordt veroorzaakt doordat de afstand tussen de samenstellende noten van het akkoord steeds dezelfde is, namelijk 11/2 toon. In deze wals komt drie keer achter elkaar hetzelfde verminderd septiem akkoord voor, terwijl Elsa Maria's naam genoemd wordt (althans de eerste drie lettergrepen; Elsa-Ma). Dit gebeurt in de dertiende en veertiende maat van het tweede deel.
De wals Feliz Encuentro (een gelukzalige ontmoeting) is opgedragen aan Gilberto de Jongh. Vroeger gingen de jongelui op zondagmiddag spelevaren in de St. Annabaai en het toen nog bestaande binnenwater van Otrobanda. Uiteraard jongens en meisjes apart. Jacobo had samen met Gilberto een bootje gehuurd. Het begon te regenen en de bootjes gingen onder de Emmabrug, tussen de pontons, wachten tot het weer droog zou worden. Jacobo en Gilberto troffen het goed; op hun plekje onder de brug kwam ook een ander bootje met een paar mooie meisjes voor de regen schuilen. Dat werd dus een gelukzalige ontmoeting...
De driedelige wals Tu Nombre droeg Jacobo Palm op aan zijn echtgenote Elisa Snijders, in de periode dat hij haar nog het hof maakte. Jacobo woonde in Otrobanda en Elisa in die periode bij haar ouders op het landgoed Zegu (vlak achter Julianadorp). Jacobo liep in de heel vroege ochtend - nadat hij de avond tevoren deze wals voor haar schreef - helemaal te voet naar het landgoed Zegu en speelde daar op zijn dwarsfluit onder het slaapkamerraam van Elisa deze wals voor haar. Bij de eerste maten van deze wals is in de muziek heel duidelijk de tekst te horen 'Elisa Snijders, mi bella dama' (Elisa Snijders, mijn wonderschone dame). Bij het componeren ging Palm vaak uit van enkele woorden of een korte zin. Dit zette dan bij hem de verbeelding in gang bij het componeren.
De mars The Cupwinner schreef hij op het stoomschip de Baralt, nadat de voetbalcub Sparta op Bonaire de nationale voetbalbeker had gewonnen. Jacobo Palm heeft slechts één keer in zijn leven het eiland Curaçao verlaten. Dat gebeurde op 20 mei 1922. Twee stoomschepen, de Baralt en de Merida voeren toen van Curaçao naar Bonaire, waar de nationale voetbalfinale zou plaatsvinden. Behalve de leden van het Curaçaose voetbalteam Sparta waren er nog 354 supporters uit Curaçao aan boord. Jacobo Palm ging mee op uitnodiging van zijn flamboyante zwager Arturo de Jongh die een leidende rol had binnen de voetbalclub Sparta. Eén dag na aankomst vertrokken beide stoomschepen weer terug naar Curaçao, met aan boord de tweede, door Sparta gewonnen nationale voetbalbeker.
Jacobo Palm heeft ook composities in opdracht geschreven. Zo ontstonden bijvoorbeeld de marsen Kwiek en Club de Gezelligheid, de marsen voor de voetbalclubs Sparta en Brion en de wals Primero de Octubre. In de eerste helft van de twintigste eeuw was er geen vereniging of sportclub op Curaçao zonder een eigen mars. Het verzoek aan Jacobo Palm tot het schrijven van de mars Kwiek ging uit van de toenmalige voorzitter, Marius Schotborgh. Kwiek is in 1937 opgericht als sportvereniging. Aanvankelijk werd uitsluitend korfbal gespeeld, maar al spoedig werden de activiteiten uitgebreid met voetbal, basketbal, atletiek, tennis en gymnastiek. Wedstrijden werden gespeeld tegen andere verenigingen zoals Asiento, Van Engelen en C.S.C., met als 'waardige afsluiting' van dit soort evenementen een spetterende viering en dansavond bij één van de leden thuis.
De feestmars Club de Gezelligheid werd in 1941 op verzoek van Wim Lampe, de voorzitter van deze herensociëteit, gecomponeerd. De sociëteit is lange tijd (1879-1957) gehuisvest geweest op de eerste verdieping van het huidige Penhagebouw aan de Handelskade te Punda. In Club de Gezelligheid hing een klok zonder wijzers. Onder de klok stond geschreven: 'Gezelligheid kent geen tijd'. De sociëteit was bekend om haar leestafel, met een rijke verscheidenheid aan kranten en een omvangrijke bibliotheek. In de sociëteit stond ook een vleugel. Jacobo Palm heeft hier vaker een muziekuitvoering gegeven of musici begeleid. Op paaszondag 13 april 1941 werd het zeventigjarig bestaan van de sociëteit gevierd. 's Morgens vroeg trokken nagenoeg alle leden met echtgenotes in feestelijke optocht met vlaggen en met de muziekkapel voorop, van het West End-theater aan het Molenplein waar iedereen zich had verzameld, over het Brionplein en de brug, naar het Penha-gebouw. Het geheel werd rechtstreeks uitgezonden via radio
Tekst te plaatsen bij foto's deel 3:

Club de Gezelligheid was lange tijd gehuisvest op de eerste verdieping van het Penha-gebouw in Punda.

(shon Coco) Palm (3)

met muziek

Het borstbeeld van Jacobo Palm in het Curaçaosch museum.

Curom. Voorzitter Wim Lampe was auteur van twee boeken: 'In de schaduw van de gouverneur' en 'Buiten de schaduw van de gouverneur'. In het eerste boek staat onder meer dat ter viering van het oudjaar, de piano van de Club buiten op straat werd gezet. Bekende pianisten, zoals Jacobo Palm, maar ook de andere muzikale Palms, speelden dan de sterren van de hemel terwijl het publiek meegenoot.
De wals Primero de Octubre componeerde Palm op verzoek van een vriend van hem, Archimedes Salas Baiz. Archimedes klampte hem op straat aan en vroeg hem mee te gaan naar het huis van zijn vriendin Rosalba Capriles Myerston aan het Brionplein. Archimedes wilde haar ter gelegenheid van haar verjaardag een wals aanbieden. Spontaan componeerde Jacobo aan de vleugel een wals voor haar. Op het oorspronkelijke manuscript staat de aantekening 'La compuse, viendo a Chatica Capriles' (ik heb dit gecomponeerd terwijl ik keek naar Chatica Capriles). Rosalba werd door iedereen Chatica genoemd. De wals bleef niet zonder het beoogde effect: Archimedes en Chatica stapten niet lang daarna in het huwelijksbootje.

De Baralt met supporters van Sparta kom aan op Bonaire.

Veel van de Curaçaose musici kwamen in de tijd van Palm op zondagmiddag bijeen in de ijssalon Summer Garden aan het Brionplein. Er stond daar een piano waar altijd enthousiast gebruik van werd gemaakt. De compositie Bill Brau Beer van Jacobo Palm was in 1926 net in druk verschenen met een grote foto van Jacobo op de omslag. De compositie was zeer populair op het eiland. Een sneer van een jaloerse vakgenoot kon dan ook niet uitblijven: 'Wat een eenvoudige muziek, ik draai er mijn hand niet voor om', was zijn commentaar. Jacobo was gepikeerd en schreef voor de daaropvolgende zondag Ecos del Alma (weerklanken van de ziel), een pasillo in vijf kruisen (B majeur). 'Ik wil je weer iets eenvoudigs laten zien', zei hij tegen de bewuste componist-pianist, 'jij kunt toch zo goed spelen, laat eens horen.' De pianist zette zich trots aan de piano, maar zijn gezicht betrok volledig toen hij de partituur bekeek. Jacobo verzocht hem vriendelijk plaats te maken, zodat hij zelf Ecos del Alma kon voorspelen.
Zeer recent heeft de Palm Music Foundation (www.palmmusicfoundation.com) een derde druk uitgegeven van een muziekbundel met 66 pianocomposities van Jacobo Palm. Ten opzichte van de voorgaande drukken is deze derde druk uitgebreid met een toelichting over de achtergrond van het ontstaan van verschillende van de composities. Ook is in de pianobundel een cd opgenomen waarop Jacobo Palm zeventien van zijn composities zelf speelt. De opnamen op deze cd vonden plaats in de periode 1950-1953. In 1980, toen Jacobo Palm al 92 jaar was, zijn deze 66 composities op initiatief van Henk Beers en met hulp van het Prins Bernhard Cultuurfonds uitgegeven als 'Obras de Jacobo Palm, Album para piano'. De handgeschreven composities had Jacobo ooit aan zijn kleindochter Mary Beers-van Delden geschonken. Als eerbetoon aan haar grootvader werden ze gedrukt zodat een groter publiek daar gebruik van kon maken. Jacobo Palm heeft de drukproeven nog zelf gecontroleerd. De publicatie was een groot succes en beleefde ook een tweede druk. Ruim dertig jaar na het overlijden van Jacobo Palm blijkt er nog altijd veel belangstelling te zijn voor deze composities. Dit was reden voor de Palm Music Foundation om te voorzien in een derde druk die onder meer verkrijgbaar is bij boekhandel Mensing's Caminada.
Behalve Curaçaose dansmuziek, heeft Jacobo Palm ook kerkliederen en profane liederen gecomponeerd. In de zangboekjes Bam Canta (in 1948 uitgegeven door Nilda Jesurun Pinto en Rudolf Palm) en Nos ta canta (in 1962 uitgegeven door Sonia de Castro, Frère Alexius en Wim Kamps) zijn verschillende van de door hem gecomponeerde liederen terug te vinden. In de pianobundel is ook het door hem gecomponeerde lied Atardi opgenomen. Hij schreef de muziek op verzoek van zijn dochter Clara Halman-Palm op de tekst van het bekende gedicht Atardi van Joseph Sickman Corsen. Zijn dochter leidde als onderwijzeres een zangkoor waarmee ze regelmatig uitvoeringen gaf voor de radio.

Jacobo Palm overleed op 1 juli 1982. Met hem overleed de nestor van het Curaçaose muziekleven. Van hem kan met recht worden gezegd dat hij zijn hele leven heeft gewijd aan de muziek. Voor zijn cultureel aandeel gedurende zijn muzikale leven, heeft hij verscheidene onderscheidingen ontvangen waaronder: 1933 de eremedaille 'Pro Ecclesia et Pontifice', in 1957 de ridderorde van de H. Silvester, in 1981 de Cola Debrotprijs en in 1982 Officier in de orde van Oranje Nassau. In 1983 werd er ook een borstbeeld van hem onthuld in het (muziek)theater Sentro Pro Arte. Na het sluiten van dit (muziek)theater vanwege achterstallig onderhoud, is dit borstbeeld tegenwoordig te zien in het Curaçaosch Museum. In 1989 kwam ook een postzegel met zijn beeltenis uit. Na zijn overlijden in 1982 waren er verscheidene 'In Memoriams' in de kranten op Curaçao, waaronder die van toenmalig minister-president Don Martina en de In Memoriams van Abram Capello en Boeis Haile.

Brionplein in 1932 bij de inwijding van Mgr. Verriet tot bisschop. Rechts naast Hotel Americano de ijssalon Summer Garden.

Gezocht
Dushi Homes Curacao & Aruba Happy Rentals
Voor kandidaat Huurders zijn wij op zoek naar:
kwalitatief goede woningen voor
vakantie verhuur & lange termijn verhuur
wilt u meer rendement uit uw woning(en) halen ?
neem dan zeker contact met ons op !
vakantie verhuur- beheer- onderhoud-lange termijn verhuur
Aruba: Boegoeroei 13 info@arubahappyrentals.com +297 586 2662
Curacao: Vinik Plaza Sta. Rosaweg 89 info@dushihomes.com +5999 686 2994
www.dushihomes.com
www.arubahappyrentals.com

Bolo ta di

‘Van nationale cultuur kan pas sprake zijn

Onze medewerker Fred de Haas brengt het - vaak verkeerd begrepen - gedachtegoed van Frantz Fanon in een serie artikelen krachtig tot leven en nodigt u uit om de wijze en indringende lessen van de kleurling uit Martinique, voor zover dat binnen de Curaçaose context mogelijk is, toe te passen op het eiland dat sinds 1954 worstelt met zijn toekomst en nadenkt over een onafhankelijke status.

Tekst: **Fred de Haas**

Toen ik in mijn jonge jaren veelvuldig gebruik maakte van de Parijse metro viel me altijd één affiche op dat op elk station minstens één keer voorbijflitste. Dat affiche was banaangeel en er stond een forse, zwarte soldaat op die lachend de boodschap ‘Y’a bon Banania’ (= wat is die Banania toch lekker!) verkondigde.
Het feit dat ik me dat nu nog steeds herinner betekent dat de reclamejongens van 1912 - zo oud is het merk Banania al - voortreffelijk werk hadden gedaan. Drie jaar lang heeft er op het Banania-affiche uit 1912 een Antilliaanse vrouw gestaan, maar in 1915 werd ze vervangen door een zwarte Senegalese soldaat. Dat was de man die ik steeds had gezien in de ondergrondse. De slogan ‘Y’a bon Banania’ was een verzonnen soort pidgin-Frans dat Afrikanen en Antillianen geacht werden te spreken als ze hun Creoolse taal gebruikten.
Het product Banania was een chocoladedrank in poedervorm van cacao, bananenmeel, tarwe, honing en suiker. Wel lekker. Je kon het met melk koken en het was in 10 minuten klaar. Het was voedzaam en prima geschikt voor het leger.
De soldaat op de affiche beantwoordde volledig aan het beeld dat de gemiddelde blanke zich toen maakte van de ‘neger’: een vriendelijke maar domme Afrikaan met dikke lippen en een grote mond die nogal onnozel lachte en eruitzag als een groot soort kind. En hij sprak natuurlijk (!) geen algemeen beschaafd Frans. Kortom, hij was het perfecte symbool van de Creools sprekende onderdaan uit de Franse koloniën. De tekening wekte de lachlust op en zorgde ervoor dat het product Banania gretig aftrek vond bij het grote publiek.

Slogan verboden in 2011

De firma heeft die reclame lang weten te handhaven en pas in 2011 vaardigde de rechtbank van Versailles op verzoek van de ‘Beweging tegen het racisme en voor de vriendschap tussen de volken’ het verbod uit om het product Banania nog langer te verkopen met de slogan ‘Y’a bon’. Op straffe van 20.000 euro per overtreding per dag.

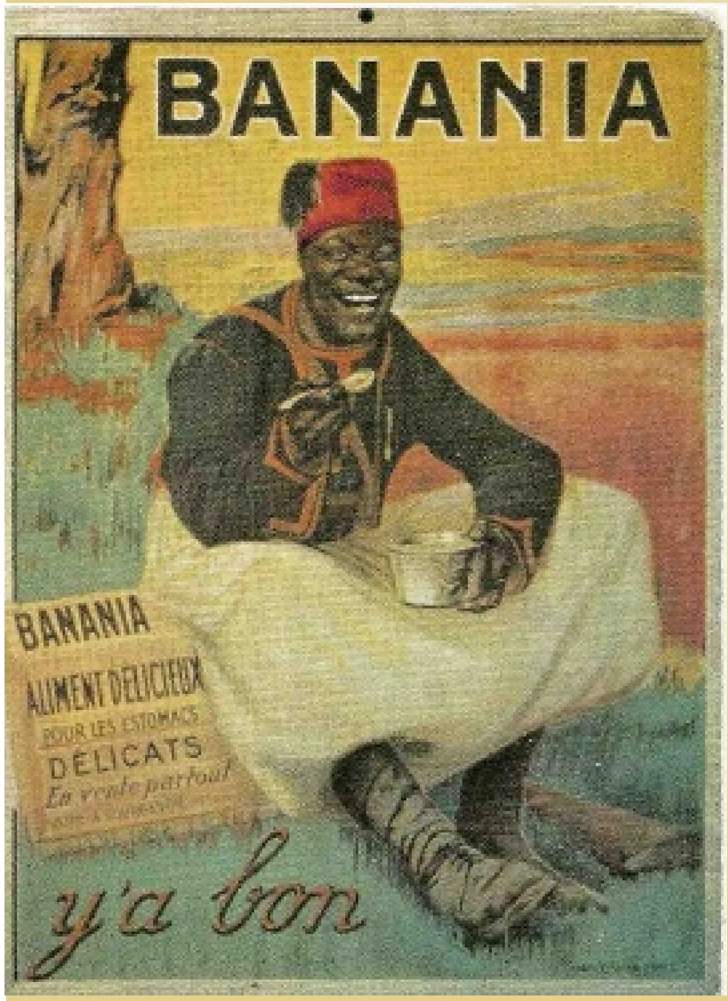

Fanon merkte al op dat de zwarte man op dat affiche eigenlijk gereduceerd was tot een voorwerp temidden van andere voorwerpen.
Wie het Banania-effect wil vergelijken met de Zwarte Piet-discussie in Nederland is ver van huis. Zolang er nog niet op elk treinstation in Nederland 24 uur per dag een Zwarte Piet en een Sinterklaas te zien is valt het allemaal nogal mee in onze gebieden.

Racisme

Vreemdelingenhaat, racisme en intolerantie zijn verwante zaken die meestal moeilijk van elkaar zijn te onderscheiden. Tegenwoordig schuilen ze nog wel eens onder de vlag van ‘strijd tegen het terrorisme’. Die camouflage werkt goed, want niemand wil natuurlijk terrorisme, behalve de terroristen zelf.
In Nederland zijn velen bang voor ‘geestelijke terreur’ van de kant van fanatieke moslims en zijn daarom gauw bereid beledigende opmerkingen aan het adres van moslims te vergoelijken. De Nederlandse PVV-politicus Wilders heeft ooit voorgesteld belasting te heffen op het dragen van islamitische hoofddoekjes onder de naam ‘Kopvoddentax’. Met dit verbaal nogal beledigende voorstel heeft hij de vrije meningsuiting wel erg hoog in het vaandel geheven. Vanwege dit soort uitspraken wordt hij dag en nacht bewaakt. Obsessie, ijdelheid en moed gaan bij hem hand in hand. Opvallend is ook zijn laatste politieke streek: een anti-islam sticker die je bij hem kan bestellen. De sticker stelt de vlag van Saoedi-Arabië voor met daarop een Arabische tekst die onder meer de volgende inhoud heeft: ‘De Islam is een leugen. Mohammed is een boef’.
Dit lijkt me niet de juiste manier om geesten rijp te maken voor een open discussie. Wat zou hij ervan zeggen als ze in Saoedi-Arabië gingen rondlopen met de Nederlandse vlag waarop stond: ‘Jezus is een oplichter en de Paus is zijn profeet’?
Het vervelende bij Wilders is dat ie ook weleens gelijk heeft met zijn uitspraken. Zo is hij van opvatting dat je niet zó tolerant moet zijn dat je anderen de volledige vrijheid moet geven om intolerant gedrag te vertonen.

Geen speld tussen te krijgen...

Frantz Fanon stelde in zijn tijd dus al vast dat racisme, intolerantie en geweld overal aanwezig waren. In zijn tijd kreeg de Franse schrijfster Simone de Beauvoir nog een officiële waarschuwing omdat ze gearmd met de zwarte schrijver Richard Wright over straat liep.
Europa en Amerika blijven ook heden ten dage gewelddadig en racistisch. Denk aan de massamoord in het voormalige Joegoslavië. Denk aan de Verenigde Staten waar nog altijd stadswijken zijn waar alleen zwarten, Spaanssprekende Latijns-Amerikanen of Aziaten wonen. En nog niet zo lang geleden, in 1991, speelde de zaak Rodney King, de zwarte jongeman die op sadistische wijze werd afgeranseld door blanke politieagenten die hiervoor niet werden veroordeeld...

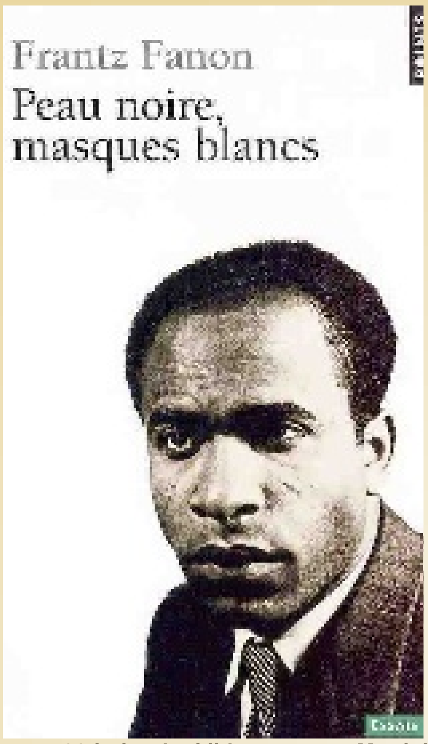

De op 36-jarige leeftijd gestorven Martinikaanse schrijver Frantz Fanon op de kaft van ‘Peau noire, masques blancs’ (Parijs, 1952).

Obama

Een donkere president Barack Obama helpt wel een beetje en de woorden die hij in 2008 als presidentskandidaat richtte tot de Afro-Amerikaanse gemeenschap waren ongetwijfeld oprecht gemeend: ‘(...) in feite hebben we geen keus als we willen voortgaan op de weg van een betere saamhorigheid. Voor de Afro-Amerikaanse gemeenschap betekent dit dat we de last van ons verleden moeten accepteren zonder er slachtoffer van te worden, dat wil zeggen dat we echte rechtvaardigheid moeten blijven eisen in alle aspecten van het Amerikaanse leven.’
Meer dan vijftig jaar geleden zei Frantz Fanon hetzelfde en de omstandigheden waarin hij toen verkeerde waren heel wat slechter. Nog steeds heeft zijn boodschap niets aan kracht ingeboet en die boodschap geldt ook voor Latijns-Amerika waar de zwarte, gekleurde en Indiaanse gemeenschappen nog altijd zwaar worden gediscrimineerd (onder meer in Brazilië, Colombia en Perú).

Schuldgevoel: niet nodig

Bijna niemand onder de weldenkende mensen in de zwarte/gekleurde gemeenschappen binnen en buiten Afrika zit erop te wachten dat degenen die zich in het verleden schuldig hebben gemaakt aan kolonisatie en slavenhandel snikkend op de knieën vallen en berouwvol om vergiffenis smeken. Van belang is alleen dat nu en in de toekomst iedereen met hetzelfde respect wordt behandeld, dat de historische waarheid niet wordt verdoezeld en dat nieuwe generaties zich bewust blijven van wat er in het verleden is gebeurd.
Op bladzijde 185 van ‘Peau noire, masques blancs’ zegt Fanon zelf: ‘Ik, gekleurde mens, heb niet het recht om de blanke man een schuldgevoel tegenover mijn ras op te dringen. Ik, gekleurde mens, heb niet het recht om na te denken over middelen die het mij mogelijk zouden maken om het gevoel van eigenwaarde van de oude Baas te vertrappen (...) Moet ik soms van de blanke man van vandaag vragen zich schuldig te voelen over de slavenhandel van de 17e eeuw?’
In hetzelfde essay waarschuwt hij blank en zwart (‘Peau noire...’ pagina 187) ‘à s’écarter des voies inhumaines qui furent celles de leurs ancêtres afin que naisse une communication authentique’ (= om de onmenselijke wegen van hun voorouders te verlaten zodat er echte communicatie kan ontstaan).

di pueblo
na wegnemen achterstelling’

het mij mogelijk zouden maken om het gevoel van eigenwaarde van de oude Baas te vertrappen (...) Moet ik soms van de blanke man van vandaag vragen zich schuldig te voelen over de slavenhandel van de 17e eeuw?’
In hetzelfde essay waarschuwt hij blank en zwart (‘Peau noire...’ pagina 187) ‘à s’écarter des voies inhumaines qui furent celles de leurs ancêtres afin que naisse une communication authentique’ (= om de onmenselijke wegen van hun voorouders te verlaten zodat er echte communicatie kan ontstaan).
Het is een groot misverstand om uit het werk van Fanon te willen begrijpen dat hij de blanke zou haten. Nee, het enige dat Fanon verafschuwde was het kolonialisme, de onderdrukking, de onrechtvaardigheid en de uitbuiting. In het begin van zijn boek zegt hij al op bladzij 10: ‘Ik wil mijn broeder, Zwarte of Blanke, ertoe brengen om op krachtige wijze het betreurenswaardige kleed af te schudden dat is geweven door eeuwen van onbegrip.’
Voor alle duidelijkheid: Fanon had nooit een hekel aan de Fransen, maar wel aan het Frankrijk dat, bevrijd van het nazidom, na de Tweede Wereldoorlog bloedbaden aanrichtte in het Algerijnse Sétif (1945) of op Madagascar (1974) en dat, na bewezen diensten, de Senegalese en Marokkaanse soldaten in de kou liet staan.
Fanon was een humanist. Fanon was een halve eeuw geleden wijzer dan vele anderen nu. En hij was pas 36 jaar toen hij stierf!

Geweld na onafhankelijkheid

Na het vertrek van de koloniale machthebbers zijn er vreselijke dingen gebeurd in Afrika. In Mauritanië heeft de slavernij de kop opgestoken, in Zuid-Afrika zijn Zimbabwaanse migranten levend verbrand en aan stukken gehakt, migranten uit Bénin zijn uit Guinea verdreven, in Ruanda heeft er genocide plaatsgevonden, in Mali staan christenen en moslims elkaar naar het leven, in Egypte worden de Kopten vervolgd, in Centraal-Afrika wordt er gemoord, in Zuid-Soedan dreigt er een burgeroorlog, in Libië discrimineert men zwarten uit Centraal- en West-Afrika.
Een paar krantenkoppen en berichten uit de Volkskrant van het afgelopen jaar:
11/01/2013: Frankrijk begint militaire interventie in Mali.
28/03/2013: Veiligheidsraad sanctioneert militaire interventiemacht in Congo.
22/04/2013: 185 doden bij gevechten in Baga, Nigeria.
15/12/2013: Etnisch geweld in Zuid-Soedan.
27/12/2013: Massagraven in Zuid-Soedan
28/12/2013: Chaos in Centraal Afrikaanse Republiek. Land balanceert op de rand van burgeroorlog.
Al dat geweld en die intolerantie die zijn losgebarsten na de onafhankelijkheid zijn te wijten aan de heersende inheemse klasse die de koloniale bestuurders is opgevolgd. Fanon heeft in zijn tijd herhaaldelijk gewaarschuwd voor de machtswellust, het egoïsme, de inhaligheid en de schijnheiligheid van die regerende klasse.
In vergelijking met wat er in Afrika gebeurt is Curaçao een beschaafd land, maar het ontbreekt het merendeel van de bevolking nog steeds aan de juiste scholing en aan politiek inzicht. Daardoor laten de mensen zich voorlopig helaas nog gemakkelijk meeslepen door loze beloftes van schijnheilige politici.

Behoud van de eigen cultuur

In de Afrikaanse gebieden werden de stamculturen ter plekke door de koloniale onderdrukkers ontkend, verstikt of vernietigd.
De Afrikanen die via de slavenhandel op Curaçao en elders in het Caribisch gebied arriveerden behielden slechts flarden van eigen culturen omdat het heterogene groepen mensen betrof die uit verschillende Afrikaanse gebieden afkomstig waren. En zelfs die paar restanten van eigen (taal en) cultuur werden door de kolonisator zoveel mogelijk ontkend en vernederd. De Curaçaose cultuur werd op die manier een dubbele slag toegebracht.
De intellectuelen die door studie aan de Nederlandse universiteiten voortkwamen uit de groep kleurlingen werden - noodgedwongen - beklagenswaardige imitators van de Westerse cultuur waarvan ze niet schroomden zelfs de leugens over te nemen. Maar gedane zaken nemen geen keer en Fanon heeft in ‘Les damnés de la terre’ hiervoor de waarschuwende vinger opgeheven: ‘Laten we geen tijd verdoen met (...) weerzinwekkend kopieergedrag.’ En om de weg te wijzen naar een authentiek cultureel leven voegt hij eraan toe (pagina 163): ‘Vechten voor de nationale cultuur betekent op de eerste plaats vechten voor de bevrijding van het land, de fysieke baarmoeder waaruit de cultuur kan ontstaan. Er is geen culturele strijd die zich zou kunnen ontwikkelen los van de strijd van het volk.’
Dat betekent dus dat er geen culturele strijd kan zijn die losstaat van de politieke strijd. Pas als er geen sprake meer is van achterstelling kan er sprake zijn van een nationale cultuur en van nieuwe perspectieven.
De verwezenlijking van dit alles is echter een langdurig proces. Deelname aan dit proces is daarom vaak ontmoedigend.

*(**Wordt vervolgd**)*

Letra

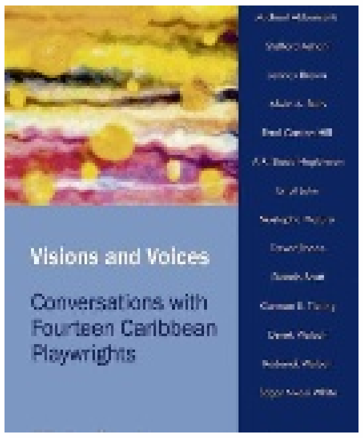

Olivier Stephenson

Beter laat dan nooit, de Peepal Tree Press heeft een aantal belangrijke interviews van Olivier Stephenson uitgegeven met verschillende Caribische toneelschrijvers onder de titel ‘Visions and Voices: Conversations with Fourteen Caribbean Playwrights’ (2013).
De interviews dateren uit de tijd dat Stephenson, zelf dichter, verbonden was aan theaters in New York en Los Angeles en zich inspande om Caribisch toneelwerk in de Verenigde Staten te introduceren. De interviews dateren uit de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw toen volgens Kwame Dawes, die de inleiding tot deze bundel schreef, het Engelstalige Caribische toneel juist in opkomst was. Een belangrijke en opmerkelijk creatieve periode. De interviews gaan over invloeden, lokale ervaringen, esthetische opvattingen, relaties met het publiek op de eilanden en toekomstvisies. De interviews vallen op vanwege hun reflectief, analytisch, visionair en open karakter. Olivier Stephenson vraagt zonder omhaal naar de meningen van de auteurs over collega-auteurs en allerlei hot issues. Dat geeft een bijzondere levendigheid aan het boek. Tesamen bieden deze interviews een prachtig totaalbeeld van deze periode. Geïnterviewd werden: Derek Walcott, Errol Hill, Errol John, Michael Abbensetts, Trevor Rhone, Alwyn Bully, Roderick Walcott, Edgar White, Slade Hopkinson, Lennox Brown, Carmen Tipling, Dennis Scott, Stafford Ashani Harrison en Mustapha Matura. Sommige van hen zijn reeds overleden.

Dennis Scott

Zoals Dennis Scott (1939) die in 1991 overleed. Hij was niet alleen toneelschrijver, maar ook dichter, danser, docent en niet te vergeten auteur, wereldwijd bekend om zijn rol in de Cosby Show. Zijn eerste dichtbundel Uncle Time (1973) was een experiment met het lokale dialect, de ‘nation language’. Hij ontving ermee de Commonwealth Poetry Prize. Later publiceerde hij Dreadwalk: Poems 1970-78 , Strategies (1989) en posthuum After-Image (2008). Zijn belangrijkste toneelwerken zijn Terminus, Dog, en Echo in the Bone. Belangrijk thema in zijn werk is de herinnering van verkocht worden als slaaf, ontheemding, gedwongen werk aan de opbouw van een land dat een ander als eigendom opeist en dan later een eigen weg moeten vinden. Hoe brengen we die herinnering onder woorden? Zijn gedicht ‘Epitaph’ (‘Grafschrift’) is indrukwekkend. Het is belangrijk de herinnering levendig en vers te houden, want zodra die wegebt lopen we gevaar de trieste geschiedenis te herhalen. Belangrijk ook is de geschiedenis te herinneren als ‘onze’ geschiedenis om te voorkomen dat bij de een rancune wortel schiet en de ander gaat lijden aan arrogante vergetelheid. Nu dus in deze bundel een prachtig interview met hem.

Ars Poëtica.

Epitaph

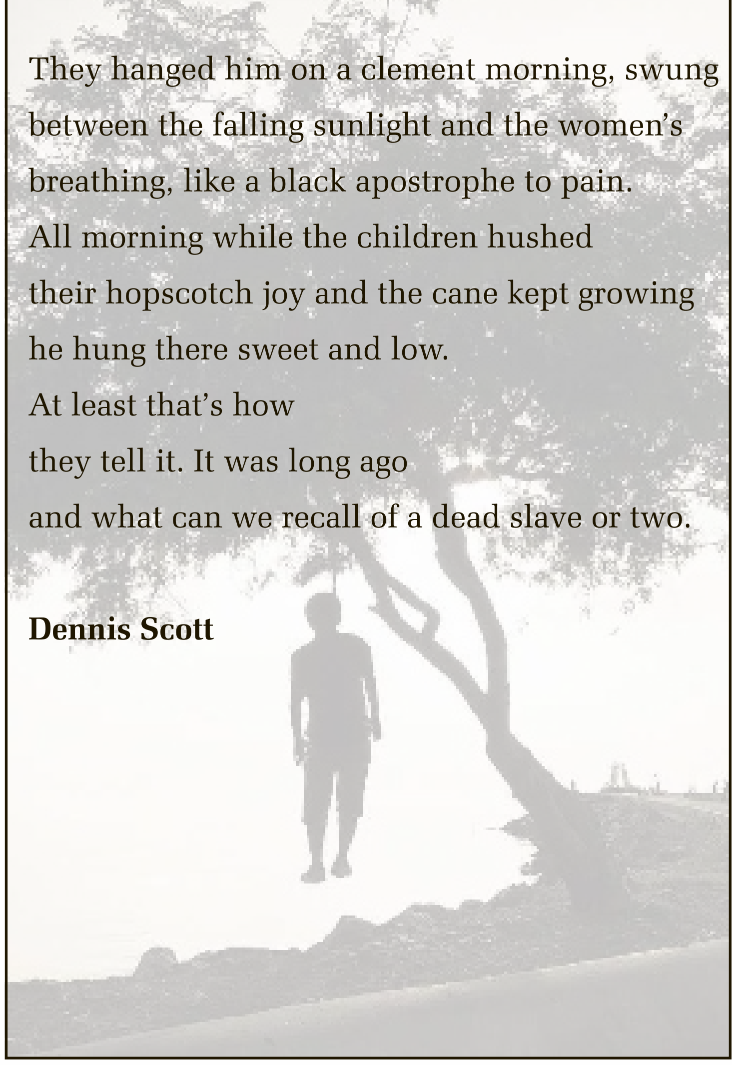

They hanged him on a clement morning, swung
between the falling sunlight and the women’s
breathing, like a black apostrophe to pain.
All morning while the children hushed
their hopscotch joy and the cane kept growing
he hung there sweet and low.
At least that’s how
they tell it. It was long ago
and what can we recall of a dead slave or two.

Dennis Scott

Ook de verzorging van paarden hoort erbij.

Paardentherapie van Stichting Equine Curaçao

‘Paarden hebben positieve invloed op ontwikkeling’

Wie in de spiegel kijkt ziet geen paard. Althans, dat valt niet te hopen. Toch zijn paarden de spiegels van de ziel, volgens Petra Wijnstekers. Wijnstekers is projectleider bij de Stichting Equine Curaçao en heeft een jarenlange ervaring in de hulpverlening in combinatie met paarden. Binnenkort wordt begonnen met een nieuw project: ‘Bai Dilanti’.

Tekst: **Marja Berk** Foto’s: **Ken Wong**

Wijnstekers vertelt: “De stichting ondersteunt kansarme jongeren, of jongeren met sociaal-emotionele problemen, zodat zij weer zicht hebben op de toekomst. Dit met behulp van equitherapie, kunst en muziek, sociale vaardigheidstrainingen en sportactiviteiten. Wij willen een plek creëren, waar jongeren zicht krijgen op wie ze zijn en wat zij willen, dat zij voldoende verantwoordelijkheidsgevoel en zelfvertrouwen opbouwen. Daarbij is het vooral belangrijk dat zij voldoende kansen en wegen aangeboden krijgen om dat ook te bereiken. De kinderen die we helpen bevinden zich vaak in een moeilijke situatie. Het zijn (kinderen van) tienermoeders of kinderen die zijn getraumatiseerd door seksueel misbruik of mishandeling. Ze hebben geen veilig ‘thuis’. Vaak is de situatie thuis verre van ideaal of wonen ze in een tehuis. Allen hebben met elkaar gemeen dat zij niet veilig zijn gehecht en daarom vaak problemen krijgen.”

Wijnstekers heeft diverse opleidingen gevolgd met betrekking tot gezinsbegeleiding en pakte in 2010 de studie psychologie op. Ze kwam in contact met deze kinderen onder meer via de Stichting Mami Sa en het RK Schoolbestuur. “Eigenlijk is de stichting opgericht om grote projecten met deze kinderen te gaan doen, maar er wordt ook individuele therapie gegeven. We willen graag dat kinderen die dreigen uit de boot te vallen, dreigen drop-outs te worden, hun leven weer in eigen hand nemen. Dat proberen we te bewerkstelligen met een combinatie van therapieën, op het kind zelf gericht. Dat kan van alles zijn, maar het gebeurt wel op een speelse manier. Schilderen en muziek zijn er onderdelen van en het ligt in de bedoeling om dan ook te exposeren.”

Het pakket is uiteraard veel breder. Huiswerkbegeleiding en sociale vaardigheidstrainingen maken tevens onderdeel uit van hetgeen de stichting biedt.

Een tikkeltje spannend is het wel, die grote dieren.

Wijnstekers: “Het gaat om ‘wie ben ik’, ‘wat kan ik’ en ‘wat kan ik bereiken’. Binnenkort wordt begonnen met een nieuw project met de naam ‘Bai Dilanti’ waarvoor we een subsidie hebben gekregen van het Oranje Fonds via Samenwerkende Fondsen. Dit project richt zich op hulpverlening voor jongeren op Curaçao door te werken aan het voorkomen van schooluitval bij jongeren van 12 tot 24 jaar. Het vroegtijdig signaleren van probleemsituaties is de kern van de aanpak. Vervolgens wordt snel en adequaat gereageerd op de ontstane situatie met het aanbieden van intensieve begeleiding aan de jongeren én hun directe leefomgeving.”

Behalve Wijnstekers is Margriet Vervoord sinds november 2013 betrokken bij Stichting Equine Curaçao. Vervoord verzorgt de publiciteit waaronder de website en de Facebookpagina van de stichting. Ze heeft geen achtergrond in de hulpverlening maar zet zich wel graag in voor mensen die minder gelukkig in het leven staan dan zijzelf.

Ze zegt: “Ik geloof dat we met deze stichting een betere toekomst kunnen geven aan de jongeren die deelnemen aan de diverse projecten. Mijn taak is om zo duidelijk mogelijk te maken wie we zijn en wat we doen, zodat toekomstige sponsors exact weten waar hun ondersteuning toe leidt. Ook zoek ik meer samenwerking met andere stichtingen op dit gebied want samen sta je sterker en is het mogelijk nog breder aan te bieden.”

De inspanningen hebben er inmiddels toe geleid dat er vijf middagen in de week gebruik gemaakt mag worden van het koetshuis van de Lions Club. “Daar zijn we natuurlijk heel blij mee”, aldus Vervoord. “We ontvangen subsidie van de Samenwerkende Fondsen en donateurs en we gaan hard op zoek naar bedrijven die ons willen sponsoren. Inmiddels hebben we een website www.goeddoel-curacao.com in het leven geroepen. Daar staat alles wat mensen en bedrijven willen weten.”

Maar nu terug naar de paarden. In juli 2009 maakte Wijnstekers in Californië kennis met Monty Roberts, de pionier van de wereldbekende en revolutionaire paardentraining ‘Join-Up’. Roberts ontdekte dat paarden een non-verbale taal gebruiken - door hem Equus genoemd - en dat mensen deze taal op een effectieve en humane manier kunnen gebruiken om met paarden te communiceren, waardoor een (h)echte vriendschap ontstaat tussen mens en paard. Als fervent paardrijdster raakte Wijnstekers direct enthousiast. Dit zou een prachtige combinatie zijn met haar beide passies: hulpverlenen en paarden.

“Om het hechtingsproces vorm te geven kan het paard dienen als spiegel of als metafoor, maar ook als opwekker van de stof oxytocine, ook wel het knuffelhormoon genoemd. Ik heb lang een dergelijk project met paarden in mijn achterhoofd gehad en na wat omwegen ben ik bij Finca Farandula terechtgekomen, die eigenlijk hoofdzakelijk werd gebruikt voor feestjes. De eigenaresse wilde haar ranch ter beschikking stellen voor een goed doel. Er stonden al paarden, maar die kregen te weinig beweging, dus het mes snijdt aan twee kanten.”

‘Bai Dilanti’

Zo werd paardenthearpie toegevoegd aan het project Bai Dilanti dat binnenkort begint. “Het paardenproject is bestemd voor kinderen van 12 tot 18 jaar die dreigen uit de boot te vallen of net van school af zijn”, vertelt Wijnstekers. “Zij worden aangemeld door school, instanties of ouders. Dan kijken we of ze gemotiveerd zijn of dat we ze zover kunnen krijgen en wat het beste bij hen aansluit. En een paard spiegelt de mens. Je kunt er niet tegen liegen. Als er een jongen met een stoere houding voor een paard staat, zal het paard niets van die jongen moeten hebben. Zo wordt de jongen zich bewust van de uitstraling die hij heeft. Het paard geeft hem nonverbale communicatie, iets wat hij zelf niet in zich heeft. Nóg niet. Maar hij leert wel dat hij een reactie bij de ander teweeg brengt met die houding. Je gebruikt dus het paard als rolmodel die je eigenlijk kunt terugkoppelen naar de maatschappij. Op de juiste manier communiceren, het is van levensbelang.”

Vervoord geeft een ander voorbeeld. “We waren bezig met een groepje tienermoeders, waarvan er één een hele grote mond had. Zo van: dat doe ik wel even en ik ben nergens bang voor. Toen haar werd gevraagd een rondje te lopen met een paard liep ze erop af, maar het paard bleef staan. Geen beweging in te krijgen. Bij een ander kind lukte het wel. We hebben het stoere meisje uitgelegd hoe het kwam dat het paard niet met haar meeliep. En vaak valt dat kwartje dan wel. Dan zie je de negatieve interactie met het paard veranderen in een positieve. Zo was er ook een kind dat maar stond te schreeuwen dat ze op het paard wilde. Had geen geduld om op haar beurt te wachten. Uiteindelijk mocht ze als laatste op het dier en toen dorst ze niet meer. Door middel van een lang touw tussen haar en het paard werd ze door een ander kind geholpen het touw steeds een stukje korter te maken. Dat ging eigenlijk stiekem en de afstand werd kleiner en kleiner.”

Van Monty Roberts leerde Wijnstekers exact hoe je een paard gebruikt voor therapie. “Ik heb er zoveel positieve resulaten mee gezien! Ik zag kinderen die niet praatten, daar kwam verandering in. Ik heb een grote, stoere jongen zien veranderen in een zachtaardig persoon. Ik geloof in twee dingen: mensen kunnen bedreigend overkomen, dieren niet. Bovendien bevorderen dieren en zeker ook paarden het zogenoemde ‘knuffelhormoon’. Het contact met paarden en het paardrijden zelf helpt! Veel kinderen bezitten geen zelfvertrouwen en sommigen zijn gewoon niet ontwikkeld. Zeker kinderen tussen de 12 en 18 jaar die thuis het goede voorbeeld niet krijgen, zijn daar de dupe van. Als je de hele dag over straat zwerft krijg je geen referentiekader mee van hoe het wél kan.”

> “Contact met paarden en paardrijden zelf helpt”

Het programma waar Wijnstekers en Vervoord en nog vele anderen zich binnen Stichting Equine hard voor maken, valt onder de Samenwerkende Fondsen. “Eigenlijk werken we samen met negen andere stichtingen. Zij zetten zich allemaal in voor hetzelfde doel: Kansen voor jongeren op Curaçao. Er is een grootschalig onderzoek begonnen om te kijken wat er nou voor deze kinderen werkt. We werken allemaal met hetzelfde intake-systeem. Er wordt een nulmeting, een tussenmeting en een eindmeting gedaan en aan de hand daarvan kunnen we het kind een specifiek programma aanbieden. Het zou kunnen voorkomen dat wij de tools niet hebben om een kind verder op weg te helpen of dat hij of zij toch niet in een bepaalde - reeds bestaande - groep zou passen. Dan gaan we kijken welke van de andere stichtingen een gerichter programma aanbiedt. Maar dat komt niet vaak voor.”

Naast equitherapie staan ook kunst en muziek, sociale vaardigheidstrainingen en sportactiviteiten op het programma.

Wanneer hebben Wijnstekers en haar team hun doel bereikt?

“We hebben ons doel bereikt als de schoolcijfers omhoog zijn gegaan, het gedrag van het kind is verbeterd en dat het doelen heeft gesteld. Als het zich verantwoordelijk is gaan voelen voor bepaalde zaken zitten we op de goede weg.”

Goed, maar daarna? Wordt het kind dan losgelaten?

Wijnstekers lacht. “Nee hoor, zo’n kind krijgt een jaar nazorg. We blijven het volgen middels gesprekken en contact met scholen. Natuurlijk worden de ouders er ook bij betrokken. We hebben een maatschappelijk werkster die deze contacten onderhoudt en zo wordt het gezin begeleid. Mocht het toch nog nodig zijn, dan wordt hulp van buitenaf ingeschakeld. Bij ernstige armoede of andere sociale problemen wordt contact gezocht met bijvoorbeeld Biba Miho. Biba Miho helpt gezinnen die zichzelf niet meer kunnen onderhouden. De bedoeling is een goede woonsituatie te creëren. Zij doneren niet alleen een huis, maar ook spullen waardoor de leefsituatie verbetert, zoals een gasfornuis of een koelkast. Veel gezinnen op Curaçao met kleine kinderen hebben geen koelkast. Maar ook schoolboeken en uniformen ontbreken. En helaas is er ook nog veel behoefte aan voedsel. Deze tekorten probeert Biba Miho aan te vullen.”

Wijnstekers en haar team gaan uit van een doorwrocht plan van aanpak. Ze willen veel bereiken en het liefst nu. Maar er ontbreekt nog zoveel. “We hebben geen fatsoenlijke borstels om de paarden te verzorgen en elke paardenliefhebber weet dat dat essentieel is. Caps ontbreken, kortom, er is een duidelijk tekort aan materiaal.”

Wat zijn de verwachtingen en hoop?

“Dat we in staat zijn jongeren een betere toekomst te bieden. Ze willen wel maar ze weten niet hoe! En daar willen we ze graag bij helpen!”, besluit Wijnstekers.

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

Horizontaal:
2. Caoutchouc; 6. opslagplaats; 12. drankje; 15. eskimovaartuig; 17. eens; 18. boos; 20. kattenkruid; 21. soort; 22. naastenliefde; 25. Israëlitisch; 26. loopvogel; 27. biljartstok; 30. uitgelaten; 31. dier; 34. las; 37. rivier in Italië; 39. zwemvogel; 40. lijf; 44. gehoororgaan; 45. religieuze groepering; 47. insecteneter; 48. bloem; 50. echtgenoot; 52. Aziatisch land; 53. laster; 54. voorvechter.

Verticaal:
1. Kelner; 2. soort aardewerk; 3. Zwitsers kanton; 4. Mexicaanse drank; 5. inhoudsmaat; 7. en omstreken; 8. driekleurig viooltje; 9. familielid; 10. indianentent; 11. eikenschiller; 13. plaats in Algerije; 14. drietal; 16. Tibetaans leeuwhondje; 18. soort slee; 19. Greenwichtijd; 23. rechtskundige term; 24. welpenleidster; 26. vis; 28. de Verenigde Staten; 29. ontsnapping; 30. soort jas; 32. Russisch rijtuig; 33. griezelgenre; 35. Spaanse uitroep; 36. uitroep van zeelui; 38. Noach; 40. kinderspeelgoed; 41. afstandsmaat; 42. reeds; 43. bericht; 46. voorzetsel; 49. clown; 51. als onder; 52. in voce.

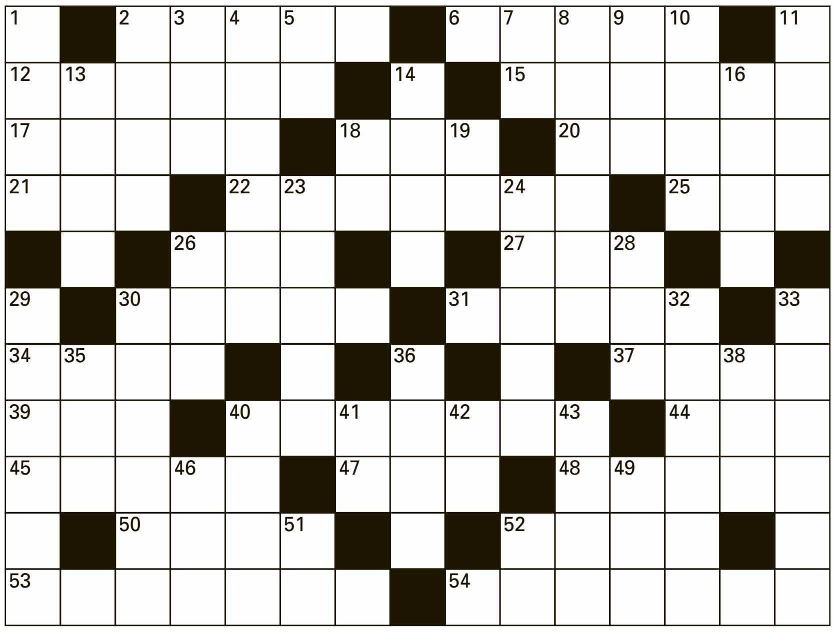

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

A. Eilers
Beaujonstraat 17
Aruba

Aura Scoop
Paseo Koralspecht 2
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Patiastraat 13, tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

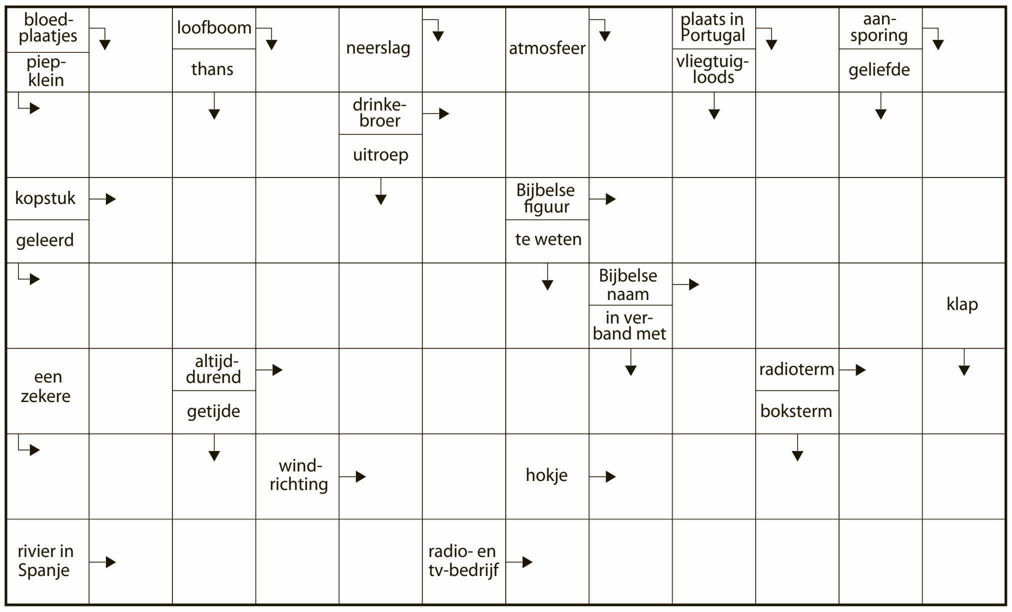

CRYPTOGRAM

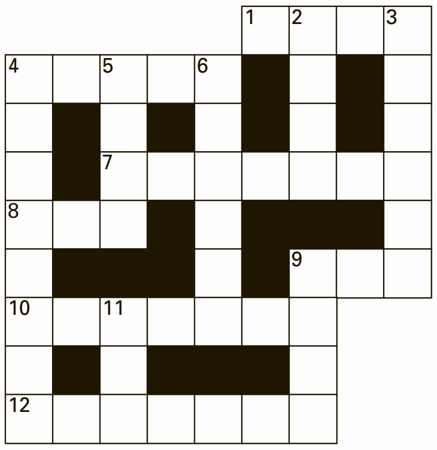

Horizontaal:
1. Dat wapen hoort bij Ollie (4); **4.** Stuk door de inzet van een bazige vrouw (5); **7.** Om te zemen moet een noorderling erop klimmen (7); **8.** Bij vader in de kost (3); **9.** Gaat na 'hort' de hort op (3); **10.** Zingen voor Europeanen te hoog (7); **12.** Een deel van de serre is kapot, maar brengt veel geld op (7).

Verticaal:
2. Aantal vechtende honden (4); **3.** Met klem wordt het achter onrustig (6); **4.** Vlezig toneelspel dat applaus krijgt (8); **5.** Geen literatuur, maar het vee lust er wel pap van ! (4); **6.** Damesmantel voor een belangrijke wedstrijd (6); **9.** Zo heet dat het verdrietig is (4); **11.** Bergplaats in een ministerie (3).

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

		1		7				6
	5				4	8		
	7	3	9				5	
	3	4	6					
6					5	2	4	
		2			3	1		
1	8		4					
				8	9	7		
			2		7		8	1

HEAVY

	4		6	2	8			
1						3		
					9		6	
8					7			
5								
			4				9	
				3		5	2	
3	1			6		4		
					1	8		

WOORDZOEKER

B	P	A	A	H	C	S	G	R	E	B	N	E
D	A	N	E	D	IJ	R	G	E	W	A	T	G
W	R	R	C	E	B	E	U	Q	M	S	I	F
U	O	E	H	S	D	N	I	K	I	R	A	R
O	G	L	M	C	P	K	A	L	E	R	T	E
R	D	N	E	M	S	V	I	O	G	L	P	T
V	E	N	A	P	O	T	R	S	L	U	S	S
R	I	E	O	V	S	L	G	E	A	R	I	O
E	L	O	C	O	A	N	R	Z	E	I	R	N
N	D	L	A	P	I	R	E	K	S	M	E	R
U	IJ	E	T	N	O	A	O	I	P	I	B	E
E	R	M	O	K	R	T	S	F	O	M	N	T
G	T	K	D	D	S	I	E	N	M	O	O	A
I	S	A	L	K	N	E	X	I	M	A	L	P
Z	A	E	A	S	I	V	P	M	O	L	K	V
Z	W	L	K	N	A	R	D	T	S	E	O	H

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

Amfora
Bergschaap
Ezau
Hoestdrank
Isis
Kinds
Klompvis
Koningsgraf
Lakstoker
Lommerd
Meloen
Mimi
Mixen
Onberispt
Paternoster
Quebec
Roerig
Schrab
Stiliste
Strijdlied
Taco
Vakman
Vang
Vlooienspel
Wegrijden
Weldra
Zaadkorrel
Zigeunervrouw

© Puzzelland/140322

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

4	6	7	1	5	3	8	9	2
8	5	2	4	9	7	1	3	6
9	3	1	2	6	8	7	5	4
1	2	4	3	8	5	6	7	9
3	9	6	7	4	1	2	8	5
5	7	8	6	2	9	3	4	1
2	8	9	5	3	6	4	1	7
6	1	5	8	7	4	9	2	3
7	4	3	9	1	2	5	6	8

Heavy

5	6	2	3	1	8	7	9	4
3	1	9	4	6	7	2	5	8
8	7	4	5	2	9	1	3	6
1	9	7	2	4	6	3	8	5
4	2	5	9	8	3	6	7	1
6	8	3	7	5	1	9	4	2
7	5	6	1	9	4	8	2	3
2	3	8	6	7	5	4	1	9
9	4	1	8	3	2	5	6	7

Cryptogram:
Horizontaal: 1. Plak; 4. schat; 7. onereus; 8. top; 9. met; 10. Riviera; 12. sterkte.
Verticaal: 2. Loge; 3. korset; 4. spotprijs; 5. hoop; 6. toetje; 9. made; 11. vee.
Woordzoeker:
Brandewijn

Zweedse puzzel

■	S	■	O	■	N	■	A	■	P	■	A
Z	O	A	L	■	A	A	L	V	O	R	K
■	E	M	M	E	R	■	K	A	L	E	S
O	P	P	E	R	E	N	■	S	O	K	■
■	K	■	N	U	D	I	S	T	■	K	A
T	O	V	■	I	E	■	K	E	G	E	L
■	M	U	S	T	■	D	I	N	A	N	T

Prijspuzzel

T	■	L	I	C	H	T	■	B	A	Z	I	N	■	P
O	V	E	R	A	L	■	M	■	E	U	R	O	P	A
G	R	A	A	N	■	G	I	L	■	U	L	T	R	A
O	E	R	■	T	R	A	C	T	O	R	■	A	I	N
■	K	■	P	O	E	■	A	■	N	T	O	■	L	■
N	■	A	I	R	C	O	■	F	E	E	K	S	■	M
A	A	L	T	■	H	■	K	■	G	■	A	L	V	A
R	I	P	■	S	T	I	L	A	A	N	■	A	A	L
D	R	A	N	K	■	A	I	S	■	O	S	A	K	A
U	■	C	O	U	P	■	K	■	Z	E	L	F	■	G
S	M	A	R	A	G	D	■	C	A	N	A	S	T	A

BITTERZOETE GRAPEFRUIT

Oh my. Wanneer ik terugdenk aan mijn jeugd, denk ik aan grapefruit. Dat behoeft enige uitleg, vermoed ik. Vanaf mijn zevende jaar en geloof me, dat is lang geleden, vertrok het hele gezin jaarlijks voor ruim drie weken naar Italië. De vaste standplaats was Saló, een heerlijk dorpje aan de weelderige boorden van het Gardameer. Garda, Malcesine, Riva, Sirmione, elk jaar was het feest. Ik heb in mijn vroegste jeugd mijn hart aan Italië verloren. Niet in het minst omdat mijn ouders vrienden hadden in Saló. De familie Personi, eigenaren van een heerlijk hotel/restaurant. Er werd dagelijks gedineerd en we leerden zoon Mauro, dochter Lydia én de marmeren familievilla kennen.
Onze vakantie startte altijd als volgt: midden in de nacht, in Amsterdam, werd ik zo rond een uurtje of vier gewekt. "Mar, opstaan, we gaan!" Dat was niet tegen dovemansoren gezegd, want we gingen op vakantie! Herinneringen. Slaapdronken dook ik op de achterbank van de auto, die van alle gemakken was voorzien. Nee, geen dvd-speler, maar spelletjes, een heerlijke slaapzak en snoep. Mijn vader, kauwend op kauwgom, mijn moeder die hem onder het rijden van alle gemakken voorzag. Voor zover mogelijk. Meestal werd er een enorme rijruk gemaakt en overnachtten we aan de grens van Oostenrijk. Ik denk dat het afhankelijk van de financiële situatie was waarom we het ene jaar op doorreis in een hotel en het andere jaar op een camping verbleven. De volgende dag werd dan doorgestoomd naar het vakantieverblijf. En terwijl mijn ouders de bungalowtent opzetten, dook ik alvast het meer in. Het Gardameer. Sweet memories. Het zaligste moment was het drijven op een luchtbed en scholen visjes onder je te zien zwemmen. Het grintstrand van Camping Belvedére. De steile helling ook. Foutje van mijn ouders, want elke morgen werd ik in mijn eigen tentje buiten wakker. Eruit gesleurd door de zwaartekracht. Als ik 's morgens wakker werd was het Gardameer mijn bad, mijn plezier en mijn veiligheid. Elk jaar kwam ik zwart van kleur weer terug, geblakerd door het vrije leven. Ons dagelijks bezoek aan een terras werd voor mij heel normaal. Als mij werd gevraagd wat ik wilde was het altijd een cappuccino en daarna een Orangina. Ik was acht. Of zo.
Van kindsaf aan ben ik gewend uit eten te gaan. Wekelijks in Amsterdam, bij Waroeng Djawa in de nabijheid van het Leidseplein en in Italië dagelijks. Voor die tijd was dat bijzonder en ons gezin werd dan ook als wat excentriek gezien. Ik herinner me dat bij terugkomst na bijna een maand in Italië, in Amsterdam de buurvrouw altijd had gezorgd voor brood, koffie en meer van die levensbelangrijke zaken. Want we kwamen in haar ogen terug van een wereldreis. Onze Ierse Setter zat bij terugkomst altijd onder de vlooien, liefdevol verzorgd door een nicht die in de buurt woonde. Astor werd gek als we thuiskwamen en wij werden gek van de vlooien, maar dit terzijde. Maar dat beeld. Hij jankte en plaste van vreugde als hij ons weer in het vizier kreeg. De vlooien werden in no time geëlimineerd en dat was dat. Zoete herinneringen, die overigens een bijsmaak kregen. Tijdens die prachtige vakanties maakte ik kennis met grapefruit. Wat ziet die vrucht er toch heerlijk uit. Een beetje oranje/geel. Een vrucht om in te bijten. En zo maakt grapefruit deel uit van bitterzoete herinneringen. Want eerlijk is eerlijk, zonder suiker is hij niet te eten!

Huntu Kòrsou.

'Nieuwe horizon'

Het nieuwe jaar is goed begonnen. Althans voor sport- en sociale organisaties op ons eiland. Want het goede nieuws is dat Reda Sosial de nieuwe Amfo wordt. Dit jaar zal deze Stichting Fonds voor Sociale Ontwikkeling en Economische Bedrijvigheid zeven en vijf miljoen gulden investeren in respectievelijk sociale en sportprojecten. En het plan is dat de komende jaren tot 2017 jaarlijks hiervoor een bedrag gereserveerd wordt. Het geld is afkomstig van de overheid en in het budget voor dit jaar zit een financiële ondersteuning van Usona en Amfo.

Tekst: **Shakti-Aroena Lakhi**

Sinds vorig jaar is de Stichting Antilliaanse Medefinancieringsorganisatie, oftewel Amfo gestopt met het financieren van sociale projecten in onze samenleving. Dit vanwege de nieuwe status van Curaçao per 10 oktober 2010. Vanaf dat moment werd het land Nederlandse Antillen opgeheven en kregen Curaçao en St. Maarten een status aparte. Wat impliceert dat zij binnen het Koninkrijk een autonoom land zijn. Het stopzetten van de gelden via Amfo, die volledig afkomstig waren van de Nederlandse overheid, paste binnen het beleid van verzelfstandiging en het was de bedoeling dat de regeringen van beide landen dit verder op zich zouden nemen. En dat is dus nu in 2014 gebeurd op Curaçao.

Reda Sosial is een fonds dat in 1996 is opgericht naar aanleiding van het in hetzelfde jaar verschenen rapport 'schuld en toekomst' (ook wel rapport Van Lennep), waarin de sociaal-economische situatie van de Nederlandse Antillen in kaart werd gebracht. Die zag er toen zorgwekkend uit. Besloten werd om een stichting op te zetten die op korte en lange termijn de armoedeproblematiek gerelateerd aan economische ontwikkeling zou aanpakken. Reda Sosial was geboren.
Van de Curaçaose overheid ontvangt Reda Sosial gelden om zich te kunnen inzetten zoals zij op haar website beschrijft: 'Voor de bestrijding van armoede op Curaçao door het financieren van projecten die op de een of andere wijze verlichting brengen in de leefsituatie van de minderbedeelden, hun zelfredzaamheid bevorderen en gericht zijn op sociale en economische ontwikkeling.' Dit doet zij door diverse instellingen als maatschappelijke organisaties en overheids-nv's de mogelijkheid te geven een verzoek voor financiering aan de hand van projectvoorstellen in te dienen. Initiatieven die Reda Sosial ondersteunt dragen bij aan een 'better quality of life' binnen de bario's, waarbij de nadruk ligt op het creëren van een leefbare, werkende, lerende en gezonde wijk. Zo is in 2011 de wijk St. Jago opgeknapt. Er zijn woningen en wegen aangepakt en er worden activiteiten op verzoek van de wijkbewoners georganiseerd door het Wit-Gele Kruis op het gebied van gezondheid.
Ik zie het als een positieve ontwikkeling dat de Curaçaose overheid haar verantwoordelijkheid neemt door initiatieven te ondersteunen die meehelpen 'Nos dushi Kòrsou' te creëren. Zij heeft het stuur overgenomen en 'de auto der duurzame ontwikkeling' gestart. En zij rijdt nu richting die prachtige plek, die nieuwe horizon, waarin wij allen gaan voor een veerkrachtige samenleving.

Meer informatie: www.redasosial.com

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Toscane, dichterlijk mooi

Het beroemdste en mooiste wijngebied van Italië, Toscane, is gelegen tussen de rivier de Po en Rome en ligt in het hart van Italië.

Toscane is de streek die zich het meeste leent voor clichés over landschap, wijn en cultuur. Heuvels met cipressen, olijfbomen en wijngaarden. Prachtige oude steden en stadjes. De clichéwijn van de streek is Chianti en die wijn maakt zijn reputatie nog aardig waar ook. Chianti bestaat uit verschillende deelzones, waarvan de zone Classico terecht het beroemdst is.
De geschiedenis van de Toscaanse wijn gaat terug tot circa 700 v.C. Vanaf die tijd werd er Toscaanse wijn geëxporteerd naar Zuid-Italië en rond 300 v.C. zijn de eerste kritieken over de kwaliteit van de Toscaanse wijn geschreven door Griekse schrijvers. Vanaf de val van Rome tot aan de middeleeuwen waren de monniken de belangrijkste leveranciers van Toscaanse wijn.
Toscane werkte met het 'Mezzadrie'-systeem. Landeigenaren stelden hun land en middelen beschikbaar aan wijnhandelaren voor het verbouwen van wijn en in ruil daarvoor kregen de landeigenaren elk jaar de helft van de oogst. De meeste landeigenaren maakten van de helft van hun deel wijn en verkochten dat aan handelaren in Florentine. In 1282 werd er dan ook een gilde opgericht om de handel van wijn door wijnhandelaren in goede banen te leiden. Zo mochten handelaren geen wijn verkopen binnen honderd meter van een kerk en was het verboden wijn te verkopen aan dieven, prostituees en kinderen onder de 15 jaar.
De wijn Chianti werd voor het eerst genoemd door de Toscaanse handelaar Francesco di Marco Datini. Hij beschreef de wijn als een lichte, witte wijn. In deze periode werd er door de Toscaanse wijnboeren ook geëxperimenteerd met nieuwe technieken. Zij vonden de techniek 'governo' uit. Deze techniek stabiliseerde de wijn en liet de suiker voldoende gisten, waardoor de wijn droog werd.
De staatsman Bettino Ricasoli erfde rond 1815 het wijnlandgoed van zijn familie dat in het hart van de Chianti Classico-regio lag: Broglio. Hij was vastberaden om de kwaliteit van het landgoed te verbeteren en reisde door Duitsland en Frankrijk om de verschillende druivensoorten en verbouwingsmethoden te bestuderen. Rascoli heeft verschillende druivensoorten naar Toscane geïmporteerd om mee te experimenteren en hij ontdekte, tot zijn eigen verbazing, dat de drie lokale druiven Sangiovese, Canaiolo en Malvasia de beste wijnen opleverden.
De wijnboeren in de jaren 50 en 60 wisten te weinig over de druiven, de technieken en de microbiologie en kwamen in de problemen door hun hoge schulden. Het 'Mezzadrie'-systeem werd afgeschaft en veel wijnboeren kozen eieren voor hun geld door Toscane te verlaten en naar de stad te trekken waar ze een beter bestaan konden leiden. Ook de wijn had in deze periode te lijden onder deze omstandigheden en er werd niet gekeken naar de kwaliteit van de wijn. Het werd een lichtrode wijn met weinig body. De wijn werd door de bewoners van Chianti wel gewaardeerd, maar de wijn kon niet op tegen de concurrentie op de internationale markt.
Gelukkig werd de wijn in Toscane aan het einde van de jaren 60 'gered' door de wet om wijn te beschermen. De Chianti was een van de eerste wijnen die de DOC-status kreeg. Het was een moeilijke tijd aangezien het produceren van wijn nu aan banden was gelegd en oude, onprofessionele methoden niet meer toegelaten werden. Er passeerden onrustige jaren waarin er nieuwe methoden bestudeerd werden.
In minder dan 20 jaar tijd is de kwantiteit van de geproduceerde wijn gehalveerd en kreeg de wijn een betere reputatie. Toscane heeft laten zien dat sommige van de beste wijnen tegenwoordig ook hiervandaan komen.
Het klimaat in Toscane is mild. In de winter is het in Toscane vrij koud met 4 à 5 graden Celsius en de zomers zijn er droog en heet. Het klimaat kan wel per regio verschillen. Zo is het aan de kust en in de valleien in de zomer warmer dan op de heuvels waar het vaker regent en een gematigd klimaat heerst.
De bodem bestaat vaak uit kalk, mergel, tufsteen en klei gemengd met zand. In San Casciano komt mergel veel voor, terwijl klei meer voorkomt rond Greve. Zandsteen komt voor op de bergen van Chianti en kalk vind je meer in het midden en zuiden van Toscane.
Toscane produceert op twee gebieden na het grootste volume aan kwaliteitswijnen. Meer dan 80 procent van alle wijnen die hier gemaakt wordt is rood. De Sangiovese is de beste druif in Toscane. Cabernet Sauvignon wordt al ruim 250 jaar geplant in Toscane en toch wordt de link pas sinds enkele jaren gelegd vanwege de Super Tuscans.

Antinori

Palazzo Antinori is een van de mooiste stalen van de Florentijnse architectuur van het midden van de 15e eeuw. Gebouwd tussen 1461 en 1466 door Guiliano de Maiano, werd het paleis in 1506 gekocht door Tommaso Antinori voor 4000 grote gulden.
De familie Antinori was reeds in Florence gevestigd sinds het begin van de 13e eeuw. Zij zijn echter afkomstig uit Calenzano, een klein dorpje tussen Florence en Prato, waar de archieven getuigen van hun aanwezigheid sinds 1188. Deze handelaarsfamilie trad toe tot het gilde van de Zijde in 1285, daarna tot het Bankiersgilde. Zij produceerden en verkochten ook wijn en dit werd geleidelijk hun belangrijkste activiteit.
Dichter Francesco Redi prees hun wijnen in een kort gedicht, getiteld Bacco in Toscana: 'Là d'Antinoro in su quelli colli alteri ... un mosto si puri che ne' vetri zampilla, salta, spumeggia et brilla!' ('Aan de hoge heuvels van Antinori ... een mout zo zuiver, dat zij in het glas stroomde, sprong, sprankelende en glinsterde!').
In 1898 werd een reeks van uiteenlopende gebieden omgevormd tot een modern, sterk georganiseerd bedrijf, door de twee zonen, rechtstreekse afstammelingen van Marchese Niccolò, die het Palazzo Antinori in 1506 had overgenomen en betrokken was bij de productie van wijnen van hoge kwaliteit.
Zesentwintig generaties later, is de Antinori-traditie nog springlevend, onder leiding van de charismatische Piero Antinori. De domeinen Antinori in Toscane en Umbrië hebben zich de afgelopen vijftig jaar sterk uitgebreid en voerden veel technologische innovaties door op het gebied van druiventeelt en wijnbouw.
Gedurende vijf eeuwen en tot op de dag van vandaag, was Palazzo Antinori een symbool van traditie qua traditionele wijnmakerij en familiegeschiedenis, en de naam Antinori gaat gepaard met de beste garantie voor kwaliteit die we kunnen vinden. Al wat Antinori produceert is per definitie steengoed, op alle prijsniveaus. Uiteraard was heel deze geschiedenis alleen mogelijk door de buitengewone inzet, energie, passie en creativiteit van de huidige eigenaar, Marchese Piero Antinori, een echt talent voor wat betreft de handel in wijn. Vernieuwer met toekomstvisie, met gezond respect voor de traditie, is Piero Antinori één van de grondleggers van de kwalitatieve revolutie van de moderne wijnen uit Italië.
Volgende week vertel ik u meer over deze bijzondere 'Super Tuscans' en waarom deze eigenlijk zo bijzonder zijn.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Antinori Santa Cristina, Toscane

Druivensoort: **Merlot en Sangiovese**
Streek: **Toscane, Italië**
Kleur: **Helderrood met bruine gloed**
Geur: **Rijpe pruimen, veenbes, aubergine**
Smaak: **Jonge kersen, salie en pomodoritomaat**

De familie Antinori heeft een eer op te houden als het gaat om het maken van rode wijn op hun geboortegrond Toscane.
Deze wijn is gemaakt van hét Toscaanse druivenras bij uitstek de Sangiovese, een druif die altijd een smaak afgeeft die mij het meeste doet danken aan pomodoritomaat. Een frisse zuurgraad, maar ook iets lekker zoets en sappigs.
De familie voegt aan deze Santa Cristina een deel Merlot toe die de wijn een internationaler karakter meegeeft met meer smaken van kersen, frambozen en cacao.
Deze twee druiven worden afzonderlijk van elkaar geperst en dan gemengd tot 1 wijn met een eigen uniek karakter, deels opgevoed op hout, maar met het behoud van frisse tonen.
Deze wijn is zeer geschikt om te combineren met gevulde aubergines met gehakt, salie, rozemarijn en pittige tomatensaus.

Santé!

Erik van Kampen, sommelier

Licores Maduro

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Food for thought.

Machtig tussendoortje met een gezonde touch

Wie houdt er niet van chocola? Ik ken eigenlijk niemand. Ik ken wel mensen die niet tegen chocolade kunnen of bewust niet willen eten om gezondheidsredenen. Dit recept voor brownies met extra noten kan de gewetenswroeging verlagen. Door de extra noten.

Tekst: **Miriam de Windt**

Brownies eten voor waardevolle voedingsstoffen is in ieder geval geen goed idee gezien de analyse inzake dit recept. Deze brownies leveren onvoldoende goede voedingsstoffen om te verantwoorden dat u regelmatig brownies kunt eten. Vitamine A is de enige die in een redelijke hoeveelheid wordt geleverd. Hoewel, dankzij de walnoten in dit gerecht zijn de hoeveelheden eiwitten, vezels, ijzer, kalk, vitamine B1 en B2 wat ze zijn. U krijgt verder veel totaal vet, verzadigde vetten en cholesterol. Deze zijn afkomstig van de boter, eieren en pure chocolade. Deze zelfde ingrediënten zijn ook verantwoordelijk voor de hoeveelheid vitamine A.
Voor minder vetten en cholesterol is het enige advies kleinere porties brownie te eten.
Een brownie is erg machtig. Als een tussendoortje zult u waarschijnlijk niets anders wat gezonder is erbij kunnen eten voor aanvulling van de voedingswaarde. Wat u wel kunt doen is de volgende maaltijd, na de brownie, extra gezond te maken, veel groente of fruit en zo weinig mogelijk vet.

Oog op ingrediënten

Chocolade - cacao
Chocolade of chocola is een lekkernij gemaakt van cacao. Cacao wordt gewonnen uit cacaobonen van de cacaoboom. Chocola is overal ter wereld geliefd, hetzij als reep, verwerkt in snoepgoed, drank, koekjes, taart en ijsjes.
De Azteken dronken een chocoladedrank, xocoatl, die op smaak werd gebracht met vanille, chilipeper en piment, om vermoeidheid tegen te gaan. Dit komt door de cafeïne die in cacao zit. In de 16e eeuw werd chocolade voor het eerst voor verkoop vervoerd van Veracruz naar Sevilla. Men begon het toen te drinken met suiker zonder de peper. Chocolade werd al gauw een luxe product van de adel. In Engeland werd de eerste chocoladefabriek in de 17e eeuw opgericht en pas in de 18e eeuw in Zwitserland.
Van cacao tot chocola is een lang en omslachtig proces. Het begint met het roosteren van de cacaobonen. Concheren, tempereren, mengen met ingrediënten, walsen en fijnmalen en ga zo maar door. Door deze processen wordt de kwaliteit, het smeltpunt en de smaak van de chocola bepaald. De vele tijd die het maken van chocola neemt, is niet representatief voor de manier waarop het wordt gegeten of moet ik zeggen... verslonden?
De bitterheid van chocola wordt bepaald door de hoeveelheid cacaomassa. Dit is van de cacao afkomstig. Op de verpakking van chocola hoort de hoeveelheid cacaomassa te staan. Dit kan variëren van 30 à 50 procent tot 70 procent of hoger. Kookchocolade is 100 procent cacao zonder suiker en meestal zonder extra cacaoboter. Het is te bitter en te hard om zo te eten, maar wel geschikt om mee te koken.
Witte chocola bevat cacaoboter maar geen complete cacaomassa en heeft daardoor geen echte uitgesproken chocoladesmaak.

Noten
Indien gezaaid kunnen noten groeien tot stevige planten of grote bomen. Echte 'powerhouses' voor wat betreft de voedingswaarde. Rijk aan plantaardige oliën en eiwitten, leveren noten ook veel van het vitamine B-complex, kalium, kalk, magnesium, selenium, fosfor, ijzer, koper en zink. Noten zijn de grootste leveranciers van plantaardig vitamine E.
Het soort vet in noten verschilt per soort. Hazelnoten, walnoten en amandelen bevatten relatief meer onverzadigd vet en minder verzadigd vet dan cashewnoten of pinda's.
Er zijn sterke aanwijzingen dat het eten van noten beschermend werkt tegen hart- en vaatziekten, maar dat is nog niet bewezen. Het eten van noten zorgt bovendien voor een lager cholesterolgehalte. De gunstige vetzuursamenstelling met veel onverzadigde vetten is hier waarschijnlijk de oorzaak van.

Voorbeelden van noten zijn: amandelen, cashewnoten, paranoten, hazelnoten, macadamianoten, pecannoten, pistachenoten en walnoten. Pinda's zijn eigenlijk geen noten, maar peulvruchten.
U dient noten goed afgesloten en droog te bewaren, omdat ze gevoelig zijn voor schimmels.

Notenallergie

Sommige mensen zijn overgevoelig voor noten. Het afweersysteem reageert specifiek op het eiwit dat in 1 of meerdere soorten noten zit. Het eten van noten kan bij sommige mensen leiden tot eczeem, urticaria of een nikkelallergie. Bij mensen met een notenallergie kan blootstelling aan zeer kleine hoeveelheden noot al ernstige anafyactische reacties veroorzaken. Bijvoorbeeld via kruisbesmetting van andere producten in de voedingsindustrie.
Pinda's zijn niet verwant aan de notenfamilie, maar pinda-allergie komt het meeste voor. Aangezien de pinda een peulvrucht is en niet verwant aan andere noten, behoeven mensen met een pinda-allergie niet voor andere noten allergisch te zijn. Omgekeerd ook niet, dus mensen met een notenallergie hoeven niet voor pinda's allergisch te zijn.

Voedingswaarde verrijkt met noten

Door dagelijks noten te eten, hetzij een handjevol of verwerkt in uw voeding van alle dag, verrijkt u uw voeding en maaltijden op een aangename manier. Gebruik hier ongebrande en ongezouten noten voor. Biologische soorten en merken, des te beter.

Een brownie is voor af en toe. Een gewone brownie eigenlijk meer af dan toe, gezien de hoeveelheid vetten en cholesterol. Een brownie met extra noten erin kan uw gewetenswroeging enigszins verzachten, maar blijft toch weggelegd voor een speciale gelegenheid.

Ingrediënten:
100 gram bittere chocolade
125 gram ongezouten roomboter
1 1/4 cup lichte bruine basterdsuiker
1/2 theelepel echte vanilla
2 grote eieren, losgeklopt
1/4 cup tarwebloem
1 1/2 cup grof gehakte walnoten
Voor het glazuur:
60 gram bittere chocolade
60 gram ongzouten roomboter
2 eetlepels volle melk
2 eetlepels cacao
3/4 cup poedersuiker
1/2 cup stukjes walnoot
Een bakvorm van 20/25 cm, ingevet en met bakpapier bekleed.

Bereidingswijze:
De oven tot 350 graden Fahrenheit voorverwarmen
De chocolade in stukjes breken en met de boter in een vuurvaste schaal doen en boven een steelpan met stomend water al roerend voorzichtig smelten.
De schaal van de pan nemen en de suiker en vanilla toevoegen. De eieren toevoegen en met een houten lepel tot een glad beslag kloppen. De bloem en de cacao samen in de schaal zeven en erdoor roeren. Daarna de noten erdoor roeren. Het mengsel naar de geprepareerde vorm overhevelen. Glad maken.
15 Minuten in de voorverwarmde oven bakken.
De pan uit de oven nemen. Helemaal laten afkoelen en dan de brownie uit de vorm nemen.
Glazuur: de chocolade en de boter boven stomend water smelten. Van de pan nemen en de melk toevoegen. De cacao en de poedersuiker samen zeven boven de schaal. Dik en glad roeren. De noten erdoor roeren en over de afgekoelde brownie spatelen.
Als het glazuur stevig is de brownie in 20 stukken snijden.

Eet smakelijk,
May

Voedingswaarde voor 1 stukje brownie:

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	255 / 1071	13%
Natrium	13 mg	1%
Eiwitten	3 g	3%
Kalk	22 mg	3%
Vetten	19 g	28%
IJzer	1mg	7%
Verzadigde vetten	7 g	35%
Vitamin e A	102 mcg	11%
Cholesterol	38 mg	8%
Vitamine B1	0.07 mg	7%
Koolhydraten	19 g	3%
Vitamine B2	0.07 mg	5%
Voedingsvezels	19 g	3%
Vitamine C	0 mg	0%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

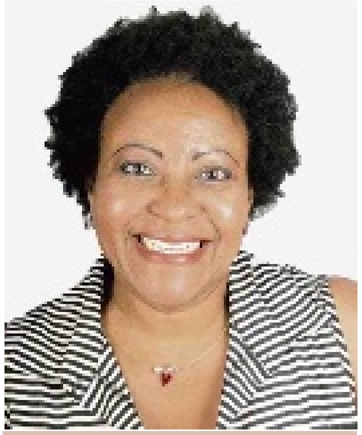

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788 C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an
Facebookpagina:
facebook.com/ndcsdewindt

‘Warme mensen in

Maatschappelijke

“Curaçao houdt van z’n familie. Dat proef je aan alle kanten. Ze houden van oma en opa; die spelen een belangrijke rol in het gezin.” Alicia zegt het met een glimlach en een enorme bewondering. Zij is zestien jaar oud, havo 4-leerlinge en twee weken te gast op Curaçao om een maatschappelijke stage te doen.

Tekst en foto’s: **Dick Drayer**

Vrienden voor het leven. Alicia rechts en Kaylie tweede van rechts.

A Alicia is opgenomen in het gastgezin van de familie Pereira Medonça, Curaçaoënaars met wortels uit Madeira, Portugal. Dochter Kaylie is twee weken lang de buddy van Alicia. Zonder dat beide meiden het door hebben, zijn hun roots buren van elkaar. Alicia’s ouders komen namelijk uit Kaapverdië, een groep eilanden voor de kust van Afrika, dat net als het eiland Madeira door de geschiedenis verbonden is met Portugal. Ze woont in Rotterdam en praat ook onvervalst Rotterdams.

Sinds het schooljaar 2011-2012 is het voor alle scholieren in Nederland, die instromen in het voortgezet onderwijs, wettelijk verplicht deel te nemen aan een maatschappelijke stage tijdens hun schooltijd. MAS, zoals de stage genoemd wordt, zet leerlingen aan het werk in Nederland en in het buitenland: vrijwilligerswerk voor een goed doel doen. Op Curaçao kiest MAS ervoor om dat te doen in samenwerking met een lokale school. Leerlingen kunnen zo vrienden maken en daardoor beter op hun niveau kennismaken met Curaçao en de schoolcultuur. Die lokale school op Curaçao is het Kolegio Alejandro Paula (KAP), het voormalige Peter Stuyvesant College. De leerlingen van het Wolfert van Borselen Tweetalig, afdeling havo 4 in Rotterdam komen al drie jaar lang naar Curaçao om samen met leerlingen van het KAP een aantal goede doelenprojecten op te zetten en af te maken. Dit jaar is het team ‘The Unstoppables’ naar Curaçao gekomen om Fundashon Kontakto en Pro Bista in hun dagelijkse activiteiten bij te staan en de sbo-school Dr. Nelly Winkel te voorzien van een time-outruimte en een orthotheek. Shery Apostel is de drijvende kracht achter MAS Curaçao. Ze staat midden in de time-outruimte met haar leerlingen uit Rotterdam en de secondanten van het KAP. Shery wijst en praat, Alicia en Kaylie zijn aan het verven. Nog een dag en dan moet het klaar zijn. Dan is de opening en hoewel iedereen ervan overtuigd is dat het werk af komt, zal er nog hard doorgepeesd moeten worden.

> Belangrijk aspect van de stage is de uitwisseling tussen leerlingen van het KAP en de Nederlandse school

Helemaal ‘multi-culti’

Shery is docente scheikunde aan de Rotterdamse school. Ze is Yu’i Kòrsou. Vertrokken in 1996 als bursaal naar Nederland. Een lange weg, want ze vertrok als mavo-studente naar een school voor laboratorium-onderwijs op mbo-niveau. “Beta is mijn ding”, zegt ze. “Na die mbo-opleiding ben ik chemie gaan doen op de Hogeschool Rotterdam en daarna naar de universiteit in Leiden om af te studeren. Tussendoor zwanger. Werken om m’n hoofd boven water te houden.” Shery is een doorzetter en behaalde in 2006 haar master in science Teaching Chemistry, eerstegraads bevoegd.

“Ik kwam terecht op het Wolfert van Borselen, afdeling Tweetalig in Rotterdam. Ze geven daar les volgens het 80/20 principe: tachtig procent Engelstalig onderwijs, twintig procent Nederlandstalig. Alleen wordt dat omgedraaid in de examenklassen, omdat de toetsen in het Nederlands zijn. Vroeger was het een witte school, veel ‘kak’. Nu is het een echte mix van mensen uit de hele wereld. Net als de stad Rotterdam, helemaal ‘multi-culti’.”

Dure stage

“Je moet nog steeds van goeden huize komen, want het schoolgeld is duur. Bovendien moeten de leerlingen door een selectie- en intakeprocedure. Maar de drempel ligt wel lager dan vroeger. De MAS-stage is verplicht, maar vergt een grote bijdrage van de ouders. Wie mee wil naar Curaçao moet 1350 euro op tafel leggen. Voor onze afdeling op school is het min of meer vanzelfsprekend dat die stage in het buitenland wordt gedaan. We zijn een tweetalige afdeling en willen de 40 uur verplichte stage daarom graag in het buitenland doen. Zo gaan er leerlingen naar Roemenië, India, Kenia, Nicaragua, Burundi, Amerika, Zuid-Afrika en Georgië. Er gaat ook een groep naar Suriname. Ik dacht als Curaçaose docent: waarom niet Curaçao? Drie jaar geleden nam ik het initiatief om MAS ook naar mijn eiland te brengen. Elk jaar moeten de leerlingen solliciteren om hier hun stage te kunnen doen. Ik kan er maar acht meenemen. Drie moest ik teleurstellen.”

De leerlingen van het Wolfert moeten hun stage zelf betalen, maar om de projecten uit te kunnen voeren, verwacht Shery dat ze zelf hun fondsen werven. “Ze moeten bedenken hoe we aan geld kunnen komen om de projecten op Curaçao te doen. We zijn geen rechtspersoon, dus geldgevers moeten ons op onze kleur ogen geloven. In het eerste jaar kenden mensen ons niet. En geld geven doen mensen pas vaak als ze je wel kennen. Maar ik geloof in God en nu gaat het veel gemakkelijker. Eigenlijk bedelen we om geld en materialen. Werven klinkt chique op school, maar het is gewoon bedelen.”

De Dr. Nelly Winkelschool is een

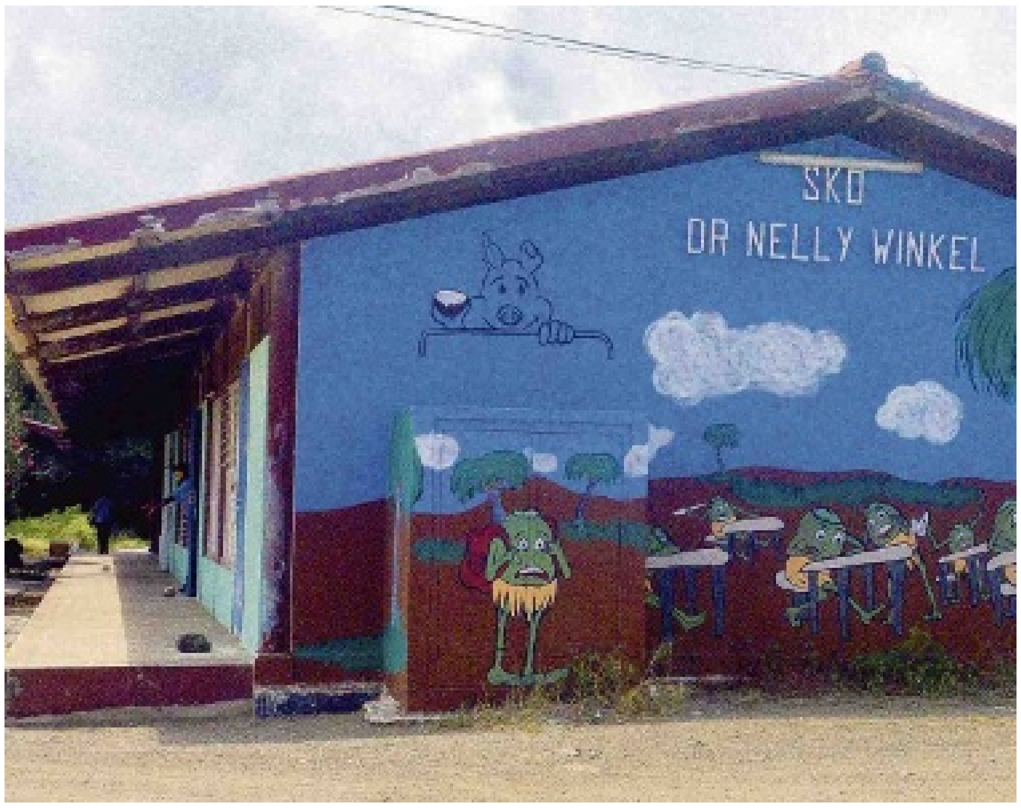

een warm land'

stage op Curaçao

speciale school. Leerlingen hebben opvoedkundige en leer- en gedragsproblemen. "Ze hebben daardoor veel aandacht nodig", zegt Shery. "Toen ik vorig jaar een project draaide voor Skuchami (instelling voor ambulante geestelijke gezondheidszorg op Curaçao, red.) in Tera Kòrá, zei een van de psychologen daar dat ik moest gaan praten met de Dr. Nelly Winkelschool. Dat heb ik gedaan. De directrice wilde heel graag een orthotheek. Tijdens vergaderingen met de docenten van de school bleek er echter ook behoefte aan een ruimte waar leerlingen even tot rust kunnen komen; een time-out kunnen nemen. In plaats van in een hoek op de gang te moeten staan als ze onrustig zijn of straf krijgen. Een plek waar een kind zich veilig en geborgen kan voelen, kan uitblazen, zich kan concentreren en reflecteren op zijn gedrag. De sfeer moet rustgevend, uitnodigend en uitdagend zijn, zodat ze positieve energie op kunnen laden om daarna weer binnen de eigen groep verder te gaan", aldus Shery.

Shery Apostel werkt mee aan de time-out-ruimte.

De othotheek is met behulp van lokale sponsors in Rotterdam ingericht. "We hebben leermiddelen, zoals rekenboeken, reken- en taalschriften, mappen, leesboeken, posters en stickers meegenomen. We hebben spelmiddelen, gericht op emotioneel en sociaal gedrag meegenomen, zodat kinderen bijvoorbeeld door gezelschapsspelen met plezier tot rust kunnen komen. Maar we hebben ook allerlei sporten sfeermakende middelen meegenomen: yogamatten, zitkussens, een poef, krukken, krijtbakken met krijtjes, fotolijsten, opbergbakken, kartonnen dozen, kledingstoffen, textielstiften en -lijmen, en ga zo maar door. O ja, ik zou bijna de knuffels vergeten."
Het MAS-project richt zich niet op het vrijwilligerswerk alleen. Een belangrijk aspect van de stage is de uitwisseling tussen leerlingen van het KAP en de Nederlandse school. Sjoukje Bonnema is docent geschiedenis aan het voormalige Peter Stuyvesant College. Zij is de counterpart van Shery Apostel en regelt dit jaar alle zaken voor de acht leerlingen van de Curaçaose school.

> "Ik stond midden in de familie en voelde een enorme verbondenheid. Dat vergeet ik nooit meer."

"Dat is nog een hele toer", zegt Sjoukje. "De leerlingen uit Nederland doen een stage en mijn leerlingen moeten het naast hun lessen doen. Ze krijgen geen vrijstelling voor hun deelname, maar moeten net als de leerlingen uit Rotterdam wel een verslag schrijven. Dat telt mee voor het vak Algemene Sociale Wetenschappen. Vorig jaar hebben enkele leerlingen van het project hun ervaring in een presentatie gezet voor een opdracht bij het vak Papiamentu. Mijn taak was voornamelijk om te zoeken naar geschikte leerlingen, die dit 'cijfermatig' aankunnen; leerlingen die goede cijfers behalen. Want ze missen toch wel wat lessen. Buiten dat, niet iedere leerling wil zo'n stage doen en als ze wel willen, moeten hun ouders dat ook nog willen. Je neemt toch iemand voor twee weken in huis. Ik ben gelukkig uitgeroosterd, want mijn leerlingen moeten voortdurend gereden worden naar de verschillende projectlocaties. Ik heb wel wat kilometers gemaakt deze weken."
Een uitwisseling de andere kant op, leerlingen van het KAP naar Rotterdam zit er niet in, volgens Sjoukje. "Daar is gewoon geen geld voor en we kunnen het financiële plaatje ook niet zomaar afwentelen op de ouders. Wij zitten trouwens ook met vakanties en deze stage op Curaçao. Ik zou niet weten wanneer wij naar Nederland zouden kunnen."

Ondergedompeld

De leerlingen worden volgens de docente geschiedenis twee weken lang ondergedompeld in de Curaçaose cultuur. Een stevig programma, waarin ze behalve kennismaking en teambuilding ook een groot deel van het eiland verkennen, een stadswandeling maken in Otrobanda en Museo Tula op Knip bezoeken. Alicia vond koken op het strand erg leuk. "Ik heb geleerd om te koken onder zand! Je graaft een kuil en zoekt hout. Dat steek je in brand. Je wast de kip en de aardappelen met zeewater, stopt ze in de folie met wat knoflook, selderij en uien en gooit het op het vuur. Daaroverheen leg je dan een laag bananenbladeren, zand en voegt wat zeewater toe. Heel speciaal!"
Haar buddy Kaylie glundert. "In twee weken tijd zijn Alicia en ik vriendinnen voor het leven geworden. Wat ik in haar bewonder is haar eenvoud. Ze is recht door zee, maakt geen problemen. Helemaal simpel. We praten over alles." Alicia op haar beurt houdt van de familieliefde bij haar gastgezin. "En wat mij ook opviel was de beleefdheid van kinderen op Curaçao. Ik had verwacht dat ze wat brutaler zouden zijn. In Nederland zie je dat Antilliaanse kinderen arrogant zijn. Ik dacht dat dat hier nog erger zou zijn, maar dat is niet waar. Kinderen zijn netjes opgevoed op Curaçao."

'Dushi hende'

Dat moet Shery Apostel als muziek in de oren klinken. Zij wil haar leerlingen heel graag meegeven dat Curaçaoënaars 'dushi hende' zijn, warme mensen in een warm land. "Wij zijn soms weleens koppig, doen soms ook moeilijk. Dat heeft met ons gezamenlijk verleden te maken, denk ik. Dat zit nog in ons bloed. Ik heb vooraf niets tegen mijn leerlingen gezegd. Ze moeten dat zelf uitvinden." Alicia is onder de indruk van de warmte van Kaylie's familie. "Haar broertje", zegt Alicia, "slaapt 's nachts tussen oma en opa in. Kijk, dat vind ik nou geweldig. Mijn grootouders leven helaas niet meer en ik mocht dat vroeger ook. Ik mis dat nu wel. De familie van Kaylie heeft me twee weken fantastisch opgevangen. Als we samen uitgingen, liep ik er niet achter aan. Ik stond midden in de familie en voelde een enorme verbondenheid. Dat vergeet ik nooit meer."

Mens & Werk

Geen reactie op sollicitatie

Helaas horen veel schrijvers van sollicitatiebrieven niets meer van het bedrijf of de instantie waar ze gesolliciteerd hebben.

Tekst: **Judice Ledeboer**

Om een baan te krijgen schrijven mensen sollicitatiebrieven. Ze doen dat naar aanleiding van een advertentie, een tip van iemand over een vacature bij een bedrijf of men schrijft een open sollicitatie. Bij een open sollicitatie geeft de werkzoekende bij een werkgever aan dat hij belangstelling heeft om bij hem te willen werken.

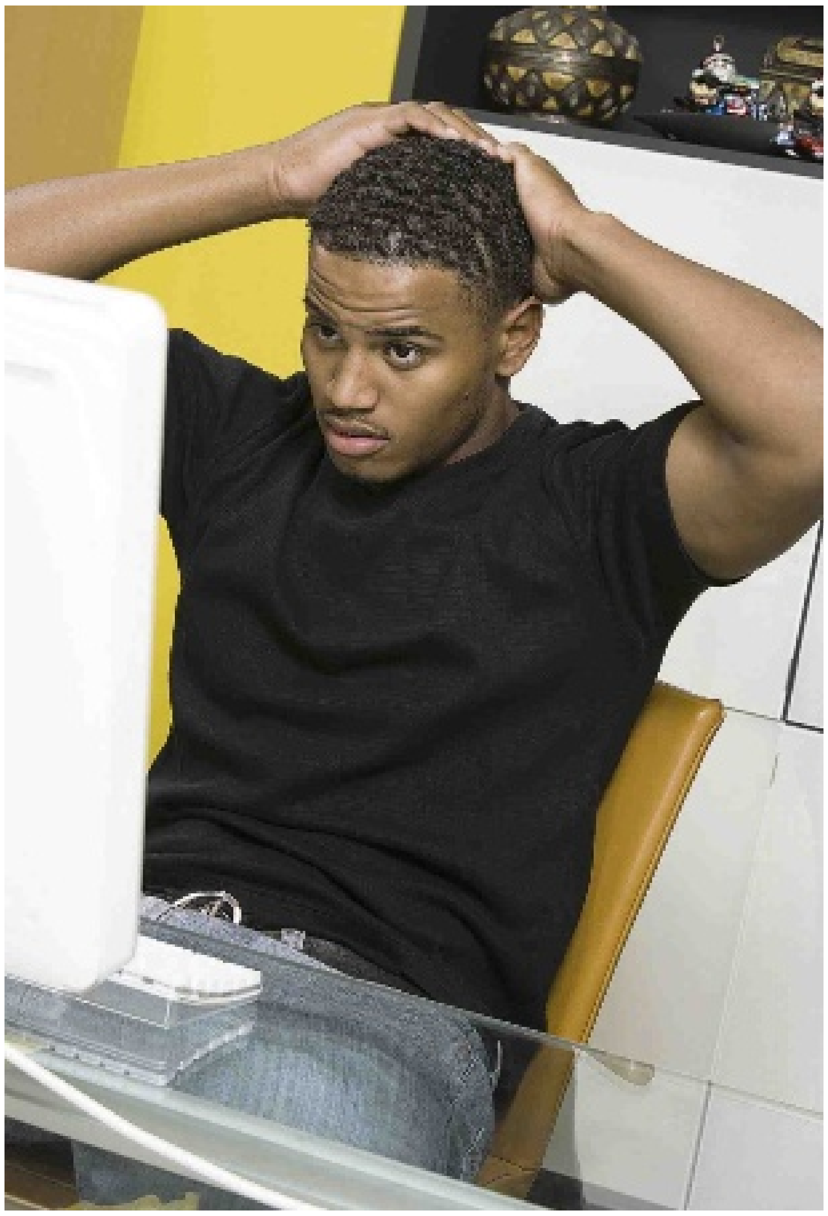

Het uitblijven van een reactie op een sollicitatiebrief, kan een sollicitant tot wanhoop drijven.

Voor een beschaafd verloop van een sollicitatieprocedure behoort de werkgever de ontvangst van de sollicitatie te bevestigen, zodat de werkzoekende weet dat zijn sollicitatie is ontvangen.
Uit een onderzoek onder ruim 21.000 werkzoekenden van de vacaturesite StepStone kwam naar voren dat bijna de helft (43 procent) van de Europese werkzoekenden (het onderzoek vond plaats in zeven landen) na een sollicitatie niets meer hoort. Wat de percentages op Curaçao zijn is niet bekend, maar in het veld hoor ik regelmatig dat werkzoekenden geen enkele reactie kregen op hun sollicitaties. Sommigen bellen met de bedrijven die ze hebben aangeschreven en het antwoord is dikwijls dat de brieven in behandeling zijn en dat men vanzelf nog wel iets hoort. Echter, velen krijgen nooit een reactie.
Dit is heel vervelend voor de sollicitant, want hij wil graag weten waar hij aan toe is. Vooral als hij de functie waarop hij gesolliciteerd heeft als dé baan van zijn leven ziet. Als hij om wat voor reden dan ook niet geschikt is voor de functie dan weet hij ook waar hij aan toe is en kan hij verder gaan zoeken. Maar om als bedrijf niets te laten horen is een hoogst vreemde zaak. Het is bekend dat er tegenwoordig op sommige functies tientallen, soms zelfs meer dan honderd sollicitatiebrieven komen. Een bedrijf moet daarmee weten om te gaan.
Veel reacties leiden tot veel werk en daar moet een bedrijf rekening mee houden als het mensen oproept om te solliciteren. Een e-mail naar alle sollicitanten met het bericht dat hun sollicitatie is ontvangen en het noemen van de vervolgstappen van de sollicitatieprocedure is sowieso een eerste stap. Een brief sturen kan natuurlijk ook. Men kan zelfs even opbellen. Het is een normale beleefdheidsvorm om iets te laten weten aan de kandidaat. Geen reactie krijgen is onder solliciterenden de grootste ergernis die men ervaart bij het solliciteren.
Bedrijven zijn zich er niet voldoende van bewust wat de invloed is die een sollicitatieprocedure heeft. Het niet reageren op sollicitatiebrieven kan voor een bedrijf zelfs gevolgen hebben voor het imago. De meeste sollicitanten (84 procent) gaan negatief denken over de werkgever op het moment dat zij geen afwijzing ontvangen. Zelfs 60 procent gaf aan dat zij bij geen enkele respons op hun sollicitatie ook geen producten of diensten van een bedrijf meer zullen aanschaffen. Ook uitzendbureau Unique deed een onderzoek naar sollicitatieprocedures en van de werkzoekenden bij hen bleek zelfs 70 procent het niet krijgen van enige reactie van een bedrijf waar zij gesolliciteerd hadden als vervelendste ervaring bij het solliciteren te vinden.
Naar de reden van niet reageren op sollicitaties kan men slechts gissen. Het kan zijn dat er geen goede personeelsafdeling is of zelfs maar één persoon die enig idee heeft hoe om te gaan met sollicitanten. Bij grotere bedrijven zal men dus iemand met verstand van personeelszaken en omgang met sollicitaties moeten hebben. Echter, er zijn nog steeds bedrijven waar niemand is met kennis van professionele personeelszaken en/of de personeelsafdeling niet naar behoren functioneert en waar de personeelsmedewerkers niet veel weten van personeelszaken. Ze doen vooral administratieve werkzaamheden.
Als tegengeluid vanuit de werkgevershoek werd er gezegd dat een sollicitatietraject veel tijd kost. Men zou zeggen dat sollicitatieprocedures nu eenmaal bij de bedrijfsvoering horen en dat er tijd voor gemaakt moet worden om het traject van een sollicitatie goed te laten verlopen. Het uitbesteden van het zoeken naar sollicitanten scheelt veel werk, maar kost natuurlijk meer geld.

Het kan ook voorkomen dat het bedrijf waar gesolliciteerd is te veel sollicitaties heeft ontvangen en niet weet hoe daarmee om te gaan. Kleine bedrijven met weinig administratieve krachten zullen zeker tegen dit probleem aanlopen. Heel wat bedrijven hebben ook geen systeem om sollicitaties automatisch te ordenen en te verwerken. Als online de cv en motivatiebrief in een gestandaardiseerd systeem worden verwerkt is het niet zo moeilijk voor werkgevers om alle sollicitanten op de hoogte te houden. Maar in heel wat bedrijven is dit nog niet ingeburgerd. Een sollicitatie is tweerichtingsverkeer en het gaat erom dat beide partijen bereid zijn om fatsoenlijk met elkaar om te gaan. Als blijkt dat de sollicitant niet aan de vereisten voldoet is dat geen reden waarom een bedrijf niets meer zou moeten laten horen. Integendeel, bedrijven zouden hun sollicitanten altijd serieus moeten nemen en hen steeds van een antwoord moeten voorzien. Zeker de sollicitanten die op gesprek zijn geweest. Bedrijven die dat niet doen riskeren een slechte naam te krijgen wat weer ten koste kan gaan van hun imago.

Over organiseren, ondernemen, managen en leidinggeven

De toekomst (5)

Hierbij het vervolg van het grote aantal veranderingen in producten, trends, de klant en in wat de klant verwacht en wil.

'Overchoice': de differentiatietrend slaat door.

17. De elektronische industrie, computermaatschappijen en de communicatie-industrie zijn de bedrijven van de toekomst.

18. De samenleving zal minder toegespitst zijn op kinderen. Kinderen gaan op jonge leeftijd al veel meer verantwoordelijkheden krijgen. Ze zullen veel jonger al slim en zelfstandig zijn. Educatie zal steeds meer gecombineerd worden met werk, meer met tussenpozen gebeuren en nog meer gespecialiseerd zijn.

19. Ging het vroeger in het agrarische tijdperk om land en in het industriële tijdperk om kapitaal, in de toekomst gaat het om kennis en data.

Vroeger ging het om mensen en dieren, later om olie, en in de toekomst om bio-tech. Vroeger om beperkte distributie en massadistributie, in de toekomst om gespecialiseerde distributie. Vroeger ging marketing om ruilhandel, later was deze productgericht, in de toekomst is alles klantgericht. Informatie was vroeger interpersoonlijk, later via massamedia en in de toekomst interactief. Sociale relaties waren vroeger spiritueel, daarna contractueel en in de toekomst steeds meer wederzijds. Bedrijven waren vroeger individueel of partnerships, daarna kwam de nv en in de toekomst zien we conglomeraten. Educatie was vroeger elitistisch, daarna gestandaardiseerd voor de massa en in de toekomst gespecialiseerd.

20. Differentiatie. De toekomst is aan differentiatie. Was het tot voor kort Maxwell House koffie, in de toekomst drinkt iemand in een koffiehuis in een stadje in Alabama een dubbele latte van Keniaanse decaf met amaretto hazelnootsiroop. Wal-mart verkoopt in een winkel in een kleine stad meer dan 100.000 verschillende artikelen en televisiekanalen hebben een overvloed aan keuzes. We noemen deze trend 'overchoice'.

21. De prosumer. De klant werkt steeds meer mee aan productieprocessen. User-generated content laat ons de producerende consument, de prosumer zien. Iedereen kan zich publiekelijk uitdrukken, zie het social network Facebook, Flickr voor online fotoboeken, Big Brother realty shows, Idols-verkiezingen, de consumer die zichzelf geld uit de ATM-machine betaalt in plaats van door een kassier, die zelf zijn reisschema maakt op het internet in plaats van met een reisagent. Prosumers nemen een nieuwe verantwoordelijkheid, namelijk om zelf voor verder- ontwikkeling te zorgen. De prosumer is niet langer een passieve markt waarop consumentengoederen uitgestort worden, maar prosumers maken een pro-actief deel uit van het proces om goederen en diensten zelf te ontwikkelen vanuit eigen gedachten, wensen en beleving.

22. Demassified niches. Massacultuur blijft bestaan. Disneyworld en CBS blijven bestaan en worden groter maar daarnaast komen er steeds meer speciale niches bij. Usenet alleen al heeft meer dan 10.000 gespecialiseerde, special interest nieuwsgroepen. Radiostations specialiseren zich in allerlei types muziek, niet alleen in klassiek en modern maar ook in bluegrass, salsa, country, hard rock, classic rock, soul enzovoort.

23. Het geloof en vertrouwen in bestaande politieke partijen verdwijnt. Het automatisch tussen links of rechts kiezen is iets uit voorbije tijden. Mensen geloven met de grootste passie in iets dat veel meer genuanceerd is dan het simpele rechts of links. Daarbij kan het gaan om niet roken, steun en begrip voor HIV, homorechten, dierenbescherming, bescherm de haaien, de dolfijnen, de walvissen, klimaat en energie, vluchtelingen, asielzoekers en honderden andere gerichte belangen.

24. In managementland zal het gaan om a) decentralisatie, b) om empowerment, de delegatie van bevoegdheden, c) om selfmanaging teams, d) om leiders die als facilitators optreden in plaats van als held, alleenheerser of god, e) diversity, het continu vernieuwen van wat je de klant aanbiedt, f) change, wen eraan dat alles in de wereld continu varandert en dat dat ook nodig en goed is. Nieuwe ideeën, nieuwe mensen, nieuwe medewerkers, nieuwe producten. In dit opzicht is het goed om de uitzendingen van Shark Tank op kanaal 14, ABC te volgen. Venture capitalists en self-made miljonairs investeren hun geld in ondernemingen van veelal jonge entrepreneurs met een goed idee. Iedereen kan met een goed idee komen waar groot geld mee gemaakt kan worden... en wordt daar fantastisch voor beloond. Het gaat niet langer om iemands IQ-getal, het gaat om durf, lef, ondernemendheid, savy, en street smarts.

25. Connectivity. Het huis van morgen heeft zo'n 200 chips die van alles doen. En die met elkaar 'praten'. Als een toilet lekt, volgt er van zelf een analyse en wordt de reparateur gebeld. Hetzelfde met uw auto, als die kapot is volgt automatisch een diagnose, daar is geen mens meer voor nodig en er wordt een afspraak met de garage gemaakt.

26. Relatiemanagement wordt steeds belangrijker. Een netwerk van partners, ook vaak aangeduid als ketens, zorgt voor langdurige samenwerkingsverbanden, die een bedrijf aanvullen, die een zogenoemde integrated value chain vormen en er samen voor zorgen dat de klant een eigen individueel product als maatwerk krijgt. De u-kunt-het-krijgen-zoals-u-het-hebben-wilt-onderneming. Veelal worden zaken zoals accounting, inkoop, distributie aan zulke partners uitbesteed.

27. Visionaire bedrijven winnen terrein terug. Zagen we in de jaren 50, 60 en 70 van de vorige eeuw bij vooral entrepreneurs de nadruk op visie, het hebben van een duidelijk toekomstplaatje in een wereld waar er aan allerlei bedrijven behoefte was, en veranderde dat later in de missie in een al verzadigde markt, een markt waar er al van alles was en je eerst maar eens goed moest bezien wat je missie in zo'n markt nog kan betekenen, nu komt er weer nieuwe ruimte voor de visionairs. De organisaties met grote, uitdagende doelen. Die heel sterk gericht zijn op mensen - het najagen van aandeelhouderswaarde is geen prioriteit meer - met een vermogen om te blijven leren en kennis uit te wisselen.

28. Kennis. Eens werd kennis gezien als iets dat voortvloeide uit het industriële tijdperk, uit de industriële revolutie, iets dat slechts een beetje fine tuning vereiste. Nu weten we dat kennis een nieuwe revolutie heeft veroorzaakt, het is de nieuwe revolutie. Het is een geheel nieuw tijdperk, het is het nieuwe tijdperk.

29. Het nieuwe tijdperk. Het tijdperk van kennis gaat mijns inziens het Kennis- en Ruimtetijdperk worden. Elk boek, elk artikel, elke serie geeft iets weer van de opvattingen van de schrijver en het is mijn stellige mening en overtuiging dat de oude tijdperken van de jacht, de agrarische tijd en het industriële tijdperk opgevolgd worden door het Kennis- en Ruimtetijdperk dat rond 1960 begon met de eerste bemande ruimtevlucht. We bevinden ons nu in het begin van het Kennis- en Ruimtetijdperk en noemen dat het Transformatietijdperk en verdelen dat verder in het informatie- of digitale tijdperk dat in 1970 begon met de uitvinding van de pc, vervolgd in 1991 met het begin van het wereldwijde web www, en in 2004 met de doorbraak van de sociale media. We zijn op weg naar het volle Ruimtetijdperk waarin vakantiereizen in het heelal het nieuwe vermaak à la Disneyworld zullen zijn. In deze transformatietijd gaat het heel sterk om het begrip mutual, wederzijds, zie hierboven. In de werkplaats van morgen gaat het om de wederzijdse belangen van de medewerkers en de onderneming. Het gaat niet alleen om het bereiken van de doelstellingen van de onderneming of organisatie, het gaat tevens en tegelijkertijd om het bereiken van de doelen, de verwachtingen, de ambities van de nieuwe medewerker.

(Wordt vervolgd)

Facilitators (1)

Islelly Pikerie verricht een promotieonderzoek naar het effect van drie specifieke beleidsinterventies op het gebied van Good Governance en naar de vraag of Good Governance wel in te passen is in de Curaçaose cultuur. In een serie van enkele artikelen belicht ze verschillende aspecten van Good Governance. Onderstaand wordt het traject facilitators behandeld (deel 1).

Tekst: **Islelly Pikerie**

Het integriteitstraject was een traject dat bestond uit verschillende activiteiten die moesten resulteren in een ontwikkeld integriteitsbeleid voor het Eilandgebied Curaçao (EGC). Het integriteitstraject van het EGC vloeide voort uit het rapport ‘Konfiansa’ dat in 1999 was opgesteld en waarin aanbevelingen waren opgenomen om de Nederlands-Antilliaanse overheid meer democratisch, betrouwbaar, integer, transparant en klantvriendelijk te laten functioneren en het vertrouwen van de burger in de overheid te (her)winnen. Als verlengstuk van het begrip ‘deugdelijk bestuur’ ging de aandacht de laatste jaren steeds sterker uit naar de integriteit van de overheid. Een integer functionerende overheid wordt als instrument en voorwaarde gezien voor het vertrouwen van de burger in de overheid en dus voor het voortbestaan van de democratie. Mede door geconstateerde integriteitsaantastingen en vermoedens ervan bij het EGC en Overheidsnv’s was de roep om het herwinnen van het vertrouwen van de burger sterk toegenomen. Daarmee was het van groot belang dat de voortzetting van de toenmalige activiteiten van het integriteitstraject ook na 2007 werd gegarandeerd. In dit artikel wordt aandacht besteed aan de rol van de facilitator voor het integriteitstraject.

Het integriteitstraject voor het Eilandgebied Curaçao bestond uit de volgende fasen:

Fase 1: Bewustwordingsfase (2002-2003)
In deze fase was het uitgangspunt het creëren van bewustwording over het thema integriteit.

Fase 2: Normenkader (2005-2007)
In deze fase werd een normenkader ontwikkeld en kregen de managers concrete ‘tools’ om integriteit te managen.

Fase 3: Extern traject (2006-2008)

Fase 4: Controle
De rollen en taken van de facilitators bij het integriteitstraject
Er werd hierbij specifiek gedacht aan de onderdelen instellen vertrouwenspersonen, training backuppers en terugkomdagen voor ambtenaren waarbij de rol van de facilitators vooral gezien moest worden in:

- het verzorgen van presentaties en het verstrekken van informatie binnen de diensten ten behoeve van de deelprojecten instellen vertrouwenspersonen en training back-uppers.
- het faciliteren van het proces van het kiezen van een back-upper en eventueel een vertrouwenspersoon binnen de dienst.
- het volgen van een train the trainer-training ten behoeve van de terugkomdagen voor de ambtenaren.
- het faciliteren van de terugkomdagen voor de ambtenaren.

Het projectteam Integriteit was zeer tevreden over de manier waarop de facilitators hun werk hadden verricht en hun rol tijdens het integriteitstraject. Men overwoog uit het oogpunt van kennisoverdracht en andere ontwikkelingen binnen het overheidsapparaat om de facilitors bij meerdere onderdelen in te zetten.

Planning en profiel

Genoemde activiteiten dienden tussen de periode augustus en december 2006 plaats te vinden. Voor de langere termijn zouden de facilitators ingezet kunnen worden bij het levendig houden van integriteit binnen de diensten. De facilitators die voor het onderdeel van het ontwikkelen van de dienstspecifieke gedragscode waren ingezet hadden allen de opleiding als intern adviseur doorlopen. Behalve deze (vergelijkbare) opleiding verwachtte het Bestuurscollege van een facilitator ook integer gedrag, enthousiasme en betrokkenheid bij het integriteitstraject en goede schriftelijke, communicatieve en organisatorische vaardigheden.
Het aantal te besteden uren per facilitator was afhankelijk van het aantal facilitators dat bereid was om deel te nemen aan dit traject. Geschat werd dat per dienst acht uur besteed moest worden aan het verzorgen van presentaties, het verstrekken van informatie en het selecteren van back-uppers en vertrouwenspersonen. Het volgen van de training duurde maximaal twee dagen en voor het verzorgen van de terugkomdag ambtenaren werd er voor training geschat een tijdsbesteding van zes uur inclusief voorbereiding.
Het Bestuurscollege werd benaderd om niet alleen de rol en de taak van de facilitator te formaliseren binnen het integriteitstraject maar ook om:
1. Toestemming te verlenen aan de diensthoofden om indien de dienst het toeliet de facilitators tijd te geven om de taken ten behoeve van het integriteitstraject uit te voeren. Vooraf zou de facilitator de diensten die hij/zij zou faciliteren moeten aangeven om een inschatting te kunnen maken van de tijdsbesteding;
2. Gezien de rollen en taken die de facilitators op korte en lange termijn moesten uitoefenen werd er voorgesteld om de facilitators vanwege hun getoonde inzet en toekomstige taakuitoefening een gratificatie toe te kennen. Het inzetten van interne deskundigen draagt bij tot kennisoverdracht, een sterker ambtenarenapparaat en draagt bij aan vermindering van uitgaven omdat in deze opzet minder externe consultants moeten worden ingezet.
Er waren op dat moment vijf vaste facilitators binnen het Eilandgebied die al de vorige werkzaamheden gratis en professioneel hadden verricht. Echter, op het moment dat het Bestuurscollege met een voorstel werd benaderd om aan deze facilitators een gratificatie te geven, wankelde het geheel. Het Bestuurscollege besloot om de facilitators te benoemen en hun rol en taken te formaliseren, maar met betrekking tot de gratificatie werd besloten dat er een ‘nader, gedegen onderbouwd advies van PZ en Financiën moest komen opdat het Bestuurscollege zich op een verantwoorde wijze over de financiële consequenties van dit voorstel zou kunnen buigen’.
Er waren dus al Integriteitsfacilitators op Eilandsniveau. De aanloop naar de datum 10/10/10 en de jaren daarna, bracht jammergenoeg ook met zich mee dat dit traject helaas ‘even’ in de koelkast belandde. Terwijl juist het doorzetten van dit traject, simultaan naast het staatkundige traject, had kunnen borgen dat in ieder geval integriteit een structureel karakter zou behouden binnen het ambtelijk en bestuurlijk apparaat, dat ook gebuikt kon worden bij het doorschuiven naar Land Curaçao. Dit zou voor een stevig structureel integriteitskader hebben kunnen zorgen als start voor het apparaat van Pais Kòrsou.

In gesprek met twee veelschrijvers

Brieven schrijven naar de krant

Het zal geen enkele lezer ontgaan: de Amigoe kent een levendige ingezonden brievenrubriek. Telkens blijken weer nieuwe briefschrijvers een onweerstaanbare neiging te hebben hun mening aan een groter publiek kenbaar te maken. Toch komen we ook wel veel dezelfde namen tegen. Wie zitten daar achter? We zochten er twee op.

Tekst: **Ko van Geemert**

In de periode 7 november 2013 tot en met 4 maart 2014 volgden we - met een enkele onderbreking - de ingezonden brieven die in de Amigoe geplaatst werden. Let wel, uitsluitend die in het Nederlands waren gesteld en waarbij de herkomst Curaçao stond vermeld. Het ging om 65 kranten en 79 briefschrijvers; 58 daarvan bleken één maal met een brief in de krant vertegenwoordigd te zijn, 10 schreven er twee, één stuurde er drie.

We komen vervolgens bij de top-tien, waarbij we ook de (zonder twijfel bij velen) bekende namen tegenkomen:
Op nummer 6 tot en met 10 ex aequo met allen vier brieven: Carlos Weeber, Toonchi Diepstraeten, Rensley Victoria, Cees Prinsen en Hilda de Windt-Ayoubi (overigens de enige vrouw in dit gezelschap).
Op nummer 5 met vijf ingezonden brieven: John da Silva.
De topdrie: Nummero 3/4: John Baselmans, ex aequo met Felix D. Pinedo, elk met zes brieven.
Nummer 2, met acht ingezonden brieven: Joseph (Jopi) Hart.
En de onbetwiste nummer 1: Henk Pasman, die in de genoemde periode maar liefst 16 keer de behoefte voelde zijn mening naar de krant te sturen. We vroegen naar de beweegredenen van beide heren.

Techniek

Meneer Pasman, om met de deur in huis te vallen: iemand die zoveel ingezonden brieven schrijft, moet wel overal verstand van hebben. "Nee hoor, dat is niet zo. Techniek, en ook wel politiek, dat zijn mijn specialiteiten."

Henk Pasman, die dit jaar 70 hoopt te worden, kwam op z'n veertiende met zijn ouders naar Curaçao. Zijn eerste werkkring was Philips Antilliana, vervolgens werd hij chef technische dienst bij het Hilton hotel. Hij verbleef 15 jaar in Nederland en kwam in 1991 weer terug naar het eiland.

Hoe kwam u zo tot schrijven?
Pasman: "Toen ik hier weer terugkwam, vielen me een paar dingen op; ik wilde reageren op een bepaald onderwerp, welk weet ik niet meer. In Nederland had ik dat nog nooit gedaan. Ik schreef toen een brief naar de krant met de vraag of die gepubliceerd kon worden, mits ik mijn mening op een positieve wijze had weten over te brengen. En zo wil ik het nog steeds: positief blijven, niet op de man spelen."

Invloed

Joseph (Jopi) Hart (73) is oud-docent Engels en romanschrijver. Hoewel hij op Bonaire is geboren, blijkt uit alles hoeveel hij van Curaçao houdt. Echter: "Dit land is aan het kapot gaan, en niemand doet er iets aan. Alles gaat hier met de Franse slag, het is al gauw goed. Vrijwel iedereen is uit op eigenbelang, de meeste politici hebben geen oog voor de bevolking en de Curaçaoenaars zijn veelal ongeïnteresseerd, voelen zich niet betrokken. Ik probeer met mijn brieven die mentaliteit te veranderen en het beleid bij te sturen. Speciaal op het gebied van onderwijs wil ik misstanden aan de kaak stellen." Overigens: Jopi Hart stuurt elke brief naar maar liefst 519 e-mailadressen!

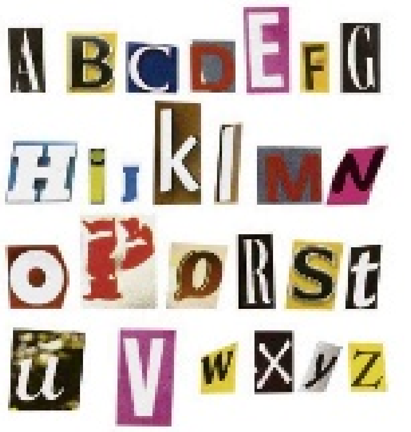

Pasman beaamt het tekort aan betrokkenheid: "Zo'n kleine gemeenschap als de onze vraagt, vind ik, juist om betrokkenheid van de burger, om het nemen van verantwoordelijkheid. Misschien zit die terughoudendheid wel in onze cultuur: je treedt niet snel naar buiten en je staat ook niet gauw open voor een ander. Wellicht weet die ander het wel beter en dat betekent gezichtsverlies."

Zijn er effecten van jullie brieven te constateren? En, wanneer je invloed wilt uitoefenen, kan je dan niet beter in de politiek gaan?
Hart: "Ik geloof dat er wel successen zijn geboekt. Er is een aantal projecten geweest - het ziekenhuis, de Emmabrug, de inrichting van het Brionplein - waar we als inwoners uiteindelijk wel invloed hebben gehad."
Pasman: "Het lijkt ook wel of het effect de laatste tijd wat groter wordt. Een voorbeeld: Ik schrijf vaak over gevaarlijke verkeerssituaties en toevallig kreeg ik gisteren een uitnodiging van de minister om daarover eens met hem te komen praten."
Beide heren zijn lid van een politieke partij geweest, maar dat is niks voor hen: ze willen onafhankelijk blijven.

Dialoog

Ondanks hun kritische houding gaan ze niet bij de pakken neerzitten. Hart: "Ik weet toevallig dat er op elk ministerie plannen zijn om, in het kader van nation building, werk te gaan maken van een nationale dialoog, bijvoorbeeld een website waar burgers hun mening kunnen geven. Laten we daarop hameren, het zou een goed begin zijn."
Op het gebied van de openbare ruimte werd laatst toch een mooi initiatief gelanceerd: 'City Supporters', aan wie je klachten over de binnenstad kwijt kunt?
Pasman: "Ik zou een dergelijke actie samen met het Toeristenbureau opgezet hebben. Verder mis ik een e-mailadres, zodat ik foto's zou kunnen opsturen. En: voor hoe lang zijn deze twee mannen aangesteld? Dit is voor mij brandjes blussen, maar ik mis structureel beleid."
Weer een ingezonden brief in de maak?

Bestemming Curaçao.

‘Rondje Antillen’

Naam: Jermain Lo
Komt uit: Utrecht
‘Business’ of ‘Pleasure?’: ‘Business’
Aantal dagen: 30
Verblijft bij: Ouders

Tekst en foto: **Roxanne Martha**

Vorige week in deze rubriek een gesprek met de cast van Makamba Pretu, bestaande uit onder anderen Archell Thompson, Achi Hansen en Jasmin Sendar. Maar er was nog een persoon die deel uitmaakte van de delegatie die toen niet genoemd werd: Jermain Lo. Niet omdat hij vergeten was, maar omdat hij langer is gebleven dan de rest van de Makamba Pretu-ploeg en daarom een eigen verhaal waard is.

Jermain ontmoette Archell Thompson een paar jaar geleden tijdens het maken van een reportage voor Multicultureel Televisie Nederland (MTNL) en ze raakten bevriend.
“Het klikte meteen tussen ons”, vertelt Jermain. “Ik ben emotioneel en hij ook. Dat is heel zeldzaam voor mannen die op Curaçao zijn opgegroeid. Maar ik vind Archells verhaal ook erg inspirerend. Het feit dat na alles wat hij heeft meegemaakt toch een positieve wending heeft kunnen geven aan zijn leven. Ik besloot hem op eigen kosten te gaan volgen.”
In dat kader is Jermain steeds met Thompson meegereisd, zowel vorig jaar voor de theater- en wijkvoorstellingen van ‘De Naakte Antilliaan’ en dit jaar voor de boekpresentatie van ‘De Naakte Antilliaan’ en de wijkvoorstellingen van Makamba Pretu. “Ik hoop volgend jaar een documentaire over Archell te produceren”, aldus Jermain.
Behalve inzake het filmen voor de documentaire heeft Jermain ook een bijdrage aan Makamba Pretu geleverd met de productie van ‘Djis pa bo sa’ (Dat je het weet). In deze korte film zijn interviews met Antillianen én Nederlanders te zien over het harde leven in Nederland.
Met producties zoals ‘Djis pa bo sa’ hoopt Jermain dat Curaçaoënaars beter gaan nadenken over hun leven op Curaçao. “Op Curaçao denken mensen op de een of andere manier dat het ergens anders - in veel gevallen Nederland - beter is dan op Curaçao. Dat is echt iets wat ik zie als ‘mentale slavernij’. Het kan best dat andere landen moderner zijn en meer mogelijkheden bieden, maar het is in de praktijk gebleken dat dit geen garantie is voor een kwalitatief beter leven. Veel Curaçaoënaars hebben het bijvoorbeeld nooit over het feit dat de zon veel minder schijnt in Nederland dan op Curaçao. Dat maakt ze depressief. Ondanks al die ‘betere mogelijkheden’, wil ik helemaal niet zeggen dat mensen niet meer naar Nederland moeten gaan. Maar men moet ook niet zomaar van Curaçao wegvluchten, van je eigen eiland, omdat het volgens jou hier niet goed is. Dat lost niets op. Weet wie je hier bent, weet wat je hier kunt en zorg dat je hier kunt overleven voordat je je ergens anders wilt gaan vestigen.”
Aan die bewustwording van de yu’i Kòrsou wil Jermain zijn bijdrage leveren. Eerder maakte hij series zoals ‘Tula su Kosecha’ (Tula’s oogst) en ‘Nos Reino’ (Ons Koninkrijk). Nu de cast van ‘Makamba Pretu’ naar Nederland is, kan hij zich even richten op de werkzaamheden voor zijn nieuwste project: ‘Rondje Antillen’. Jermain: “Mensen die op de voormalige Antillen wonen maken weleens een uitstapje naar de buureilanden maar weten toch nauwelijks iets van deze andere eilanden.
‘Rondje Antillen’ wordt een reisprogramma gepresenteerd door Junior Tecla waarin de eilanden bezocht worden. In het programma gaan we kijken naar de eilanden als toeristische plek, maar ook naar de ontwikkelingen van dat eiland in de afgelopen 150 jaar, de 150 jaar na de afschaffing van de slavernij. Er zullen veel interessante dingen de revue passeren. We laten kijkers kennismaken met onder meer One-Tété Lohkay, zij was een vrouwelijke slaaf op St. Maarten. Je zou kunnen zeggen dat zij de Tula van St. Maarten is. Ook praten we over Marcus Garvey. Hij was een Jamaicaanse burgerrechtenactivist die St. Eustatius bezocht en het volk toesprak. Hij is de man van de beroemde quote ‘Emancipate yourself from mental slavery, none but ourselves can free our mind.’ Veel mensen denken dat het een quote van Bob Marley is.”
‘Rondje Antillen’ zit nu wat filmen betreft in de eindfase. Er moeten nog wat opnames gemaakt worden op Aruba en Bonaire en dan is het de bedoeling dat ‘Rondje Antillen’ nog voor de zomer op tv te zien zal zijn.